

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

*Όψεις μουσικής Ιστοριογραφίας
(εις μνήμην Ίωνος Ζώτου)*

Αθήνα, 15 και 16 Δεκεμβρίου 2011,
Νέο Αμφιθέατρο, Κεντρικό Κτήριο Ε.Κ.Π.Α.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου
Αθηνών

Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Πέμπτη, 15 Δεκεμβρίου 2011

- 10.00'–10.30'** Υποδοχή – Καλωσόρισμα
- 10.30'–12.00'** Πρώτη Συνεδρία/ Προεδρεύων: **Ν. Μαλιάρας**
Ο. Ψυχοπαίδη – Φράγκου: «Το μουσικολογικό έργο του Ίωνος Ζώτου και οι όψεις της ιστοριογραφίας»
Α. Σουλογιάννη: «Ο λόγος και ο ήχος: οι *συναισθηματικοί οδοδείκτες* στην ατομική και πολιτισμική διαδρομή του Ίωνος Ζώτου»
Μ. Ντούρου: «Γ. Α. Παπαϊωάννου – Ίων Ζώτος: ο δάσκαλος και ο μαθητής μελοποιούν Καβάφη»
- 12.00'–12.20'** Διάλειμμα
- 12.20'–14.20'** Δεύτερη Συνεδρία/ Προεδρεύουσα: **Ο. Ψυχοπαίδη – Φράγκου**
Κ. (Αικατερίνη) Ρωμανού: «Συγκρίνοντας όψεις της μουσικής ιστοριογραφίας»
Μ. Τσέτσος: «Προς μια κριτική επαναθεμελίωση του κανόνα των μουσικών έργων»
Γ. Φιτσιώρης: «Προσεγγίζοντας παλαιά κείμενα»
Η. Γιαννόπουλος: «Ιστορία της μουσικής ορολογίας ως μουσική ιστοριογραφία: το πρόβλημα της *νέας μουσικής* στη μουσική ιστοριογραφία του 20ού αιώνα»
- 14.20'–17.30'** Μεσημβρινή διακοπή εργασιών
- 17.30'–19.30'** Τρίτη Συνεδρία/ Προεδρεύων: **Μ. Τσέτσος**
Ν. Μαλιάρας: «Σαμάρας, Καλομοίρης και Σκαλιώτας: Μερικές *καινοτόμες* επιστημονικές μέθοδοι ή πώς ο ιστοριογράφος γίνεται πρωταγωνιστής της Ιστορίας»
Κ. Χάρδας: «Φτιάξ' το μόνος σου; Ζητήματα ιστοριογραφίας της ελληνικής μουσικής»
Α. Σιώφη: «Η θέση της ιστορίας της λόγιας νεοελληνικής μουσικής στον ευρωπαϊκό ορίζοντα (η εξέλιξη της έρευνας στο δίπτυχο *κέντρο* (κεντρική Ευρώπη) – *περιφέρεια*)»
Α. Τρικούπης: «Franz Liszt (1811–1886): Πρωτότυπα έργα για πιάνο με τίτλο *Ave Maria*. Μία έρευνα των θρησκευτικών μουσικών συμβολισμών του συνθέτη με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από τη γέννησή του»
- 20.15'–21.30'** Συναυλία

Παρασκευή, 16 Δεκεμβρίου 2011

- 10.00'–12.00'** Τέταρτη Συνεδρία/ Προεδρεύουσα: **Ε. Νίκα – Σαμφών**
Γ. Μπελώνης: «Άγνωστα στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Γεωργίου Αζιώτη μέσω αδημοσίευτων επιστολών του στον Γιαννούλη Μπόνη την περίοδο 1898–1924»
Μ. Πυλιαρού: «Ελληνικά μουσικά περιοδικά έντυπα ως πηγές της ιστορίας της νεοελληνικής μουσικής. Τα ελληνικά μουσικά περιοδικά του μεσοπολέμου (1925–1934)»
Σ. Κοντώση: «Εκφάνσεις της μουσικής ζωής των αρχών της δεκαετίας του 1930 μέσα από τη δράση του Μανώλη Καλομοίρη: Οι συμφωνικές συναυλίες στην Πλαζ Νέου Φαλήρου»
Ι. Φούλιας: «Κωνσταντίνος Δ. Οικονόμου: ένας σιακανέας της επιστήμης της μουσικολογίας στην Ελλάδα του μεσοπολέμου»
- 12.00'–12.20'** Διάλειμμα
- 12.20'–14.20'** Πέμπτη Συνεδρία/ Προεδρεύων: **Θ. Κίτσος**
Μ. Αλεξάνδρου: «Ιστοριογραφία Βυζαντινής Μουσικής και η αναγκαιότητα έκδοσης Απάντων των έργων μεγάλων μελουργών. Το παράδειγμα του Γρηγορίου Μπούνη του Αλυάτη»
Α. Ι. Κωνσταντινίδης: «Όψεις της αρχαίας ελληνικής μουσικής μέσα στη νέα Ψαλτική θεωρία»
Ι. Παπαθανασίου – Γ. Ρουσόπουλος – Ν. Μπούκας: «Ειδική βάση δεδομένων μουσικών βυζαντινών χειρογράφων»
Χ. Σαρρής: «Η υποχώρηση της γκάντας στον μεταπολεμικό Έβρο»
- 14.20'–17.00'** Μεσημβρινή διακοπή εργασιών
- 17.00'–19.30'** Έκτη Συνεδρία/ Προεδρεύων: **Γ. Ζερβός**
Ο. Βρυζάκη: «Η ιστορία της μουσικής για παιδιά»
Θ. Κίτσος: «Ο φιλέλλη Φερδινάνδος Σορ»
Γ. Βλαστός: «Ζητήματα εθνικής ταυτότητας στη γαλλική μουσική κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα»
Κ. Λεβίδου: «Αφορισμοί στη μουσικολογία: Σκέψεις περί ιστορικο – πολιτισμικής πλαισίωσης με αφορμή τον Ίγκορ Στραβίνσκυ»
Α. Γουλιάκη – Βουτυρά: «Goya – Beethoven»
- 19.30'–19.50'** Διάλειμμα
- 19.50'–21.50'** Έβδομη Συνεδρία/ Προεδρεύων: **Ν. Μαλιάρας**
Γ. Ζερβός: «Πλευρές θεματικότητας και μορφής στα Scherzi των συμφωνιών του Mahler»
Ι. Σταϊνχάουερ: «Bach the progressive»
Κ. Καρδάμης: «Πτυχές του γυναικείου πιανισμού στα Επτάνησα του 19ου αιώνα»
Ε. Νίκα – Σαμφών: «Ο Νέο – γερμανός Λιστ: Όψεις και απόψεις της συμφωνικής υφής του Φραντς Λιστ (1811–1886)»

Περιλήψεις Εισηγήσεων (με τη σειρά που εμφανίζονται στις Συνεδρίες)

Όλυ Ψυχοπαίδη – Φράγκου:

«Το μουσικολογικό έργο του Ίωνος Ζώτου και οι όψεις της ιστοριογραφίας»

Η εναρκτήρια διάλεξη αποτελεί μία αναφορά στο πλούσιο ιστοριογραφικό και ιστορικό έργο του τιμωμένου και μία (πρώιμη) αποτίμησή του τόσο από την άποψη της ιστορίας της μουσικής ως μέρους της γενικής ιστορίας του πνεύματος, όσο και από την άποψη της ιστορίας των μουσικών μορφών και ειδών. Βάσει αυτής της αναφοράς θα επιχειρηθεί μία εισαγωγή στο θέμα και στις επί μέρους διαστάσεις του που εκπροσωπούνται στο συνέδριο.

Άλκηστις Σουλογιάννη:

«Ο λόγος και ο ήχος: οι συναισθηματικοί οδοδείκτες στην ατομική και πολιτισμική διαδρομή του Ίωνος Ζώτου»

Την πνευματική παραγωγή του Ίωνος Ζώτου, όπως έχει κατατεθεί στα δημοσιευμένα κείμενά του αλλά και στα χειρόγραφα κατάλοιπά του, και όπως αναπτυσσόταν στις ιδιωτικές συζητήσεις, στις πανεπιστημιακές αίθουσες και στις αίθουσες συνεδρίων ή στα ερτζιανά κύματα, προσδιόρισε η σταθερή προσήλωσή του στην ισότιμη σχέση ανάμεσα στον λόγο και στον ήχο ως δύο ισότιμους κώδικες που συνθέτουν το διφυές μέσον έκφρασης του δημιουργού για τη διατύπωση και τη διεκπεραίωση των σημειομένων. Με τον τρόπο αυτό ο Ίων Ζώτος δήλωνε τη συνειδητή στάση του φιλόλογου στη διάθεση της μουσικής με θεωρητικές προσεγγίσεις σε ένα ευρύτατο φάσμα ζητημάτων, από τα έργα του Μοντεβέρντι και γενικότερα την πολιτισμική παραγωγή του 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα μέχρι τη σύγχρονη λόγια μουσική έκφραση. Σ' αυτό το πλαίσιο, ο Ίων Ζώτος αντιμετώπιζε τη σχέση λόγου και ήχου τόσο από την εξωτερική θέση του προσλαμβάνοντος με την κριτική και συγκριτική αντίληψη, όσο και από την εσωτερική/βιωματική θέση του συμμετέχοντος και εμπλεκόμενου σε σύνθετα και διαγνωσιακά πεδία δημιουργίας.

Μαρία Ντούρου:

«Γ. Α. Παπαϊωάννου – Ίων Ζώτος: ο δάσκαλος και ο μαθητής μελοποιούν Καβάφη»

Ο Γιάννης Ανδρέου Παπαϊωάννου οριοθετεί την έναρξη της ύστερης περιόδου της συνθετικής του δημιουργίας το 1966, χρονιά κατά την οποία ο Ίων Ζώτος ξεκινά τις σπουδές του κοντά στο μεγάλο δάσκαλο και συνθέτη ενώ παράλληλα μελετά λογοτεχνία στο πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ και του Μπέρμιγχαμ και διδάσκει λογοτεχνία στο αγγλικό τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Κοινό στοιχείο δασκάλου και μαθητή η αγάπη στη λογοτεχνία, με αποτέλεσμα στην εργογραφία και των δύο να απαντώνται δεκάδες μελοποιημένοι στίχοι σημαντικών Ελλήνων και ξένων ποιητών. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μία παράλληλη σφαιρική προσέγγιση της μελοποίησης του Αλεξανδρινού ποιητή Κ. Π. Καβάφη από τον Γ. Α. Παπαϊωάννου και τον Ίωνα Ζώτο αποσκοπώντας στη διατύπωση γενικών συμπερασμάτων σχετικών με το ρόλο του οργανικού μέρους, τις αλλαγές των μετρικών ενδείξεων, το tempo, τον τρόπο μελοποίησης και τη δομή των έργων. Επιπλέον, σκιαγραφείται σε γενικές γραμμές το ιστορικό πλαίσιο, για τη σύνθεση του οποίου γίνονται αναφορές σε εκτελέσεις και σε στοιχεία που αφορούν στη ζωή και το ευρύτερο έργο των συνθετών. Τέλος, διατυπώνονται οι κοινές αλλά και οι εντελώς διαφορετικές συνθετικές αντιλήψεις που ενστερνίστηκαν οι δύο δημιουργοί για να αποδώσουν τον Κ. Π. Καβάφη. Ενδεικτικά παραδείγματα διαφορετικής σύλληψης του Καβαφικού έργου από το δάσκαλο και το μαθητή είναι 1. το έργο *Ηχητικές γκραβούρες κατά Καβάφη* του Ίωνος Ζώτου στο οποίο ο συνθέτης δεν μελοποιεί Καβάφη αλλά δημιουργεί μία σπονδυλωτή οργανική σύνθεση για πιάνο εμπνευσμένη από επτά διαφορετικά ποιήματα, σε αντίθεση με τον Παπαϊωάννου ο οποίος δε συνέθεσε αντίστοιχη αποκλειστικά οργανική σύνθεση και 2. η λυρικοδραματική σκηνή *Ποιητής μονολογών*, στην οποία ο Ζώτος συνδυάζει ποιητικά και πεζά κείμενα του Καβάφη. Την ιδέα της μελοποίησης διαφορετικών ποιημάτων για τη σύνθεση κύκλου μέχρι τριών τραγουδιών υιοθετεί και ο

Παπαϊωάννου αλλά σε κανένα έργο του δεν επιχείρησε την συνύπαρξη ποιητικού και πεζού λόγου.

Καίτη (Αικατερίνη) Ρωμανού:

«Συγκρίνοντας όψεις της μουσικής ιστοριογραφίας»

Συγκρίνοντας πολύτομες γενικές ιστορίες της μουσικής γραμμένες από τον 18ο αιώνα ως και τον 21ο, διερευνάται αν τα γνωρίσματα και οι διαφορές τους μπορούν να στηρίξουν γενικευμένα συμπεράσματα περί της σχέσης των στόχων, της σύλληψης και αισθητικής, και της μεθοδολογίας της μουσικής ιστοριογραφίας, με την εποχή και τους τόπους διάπλασης των ιστορικών που συνέταξαν τις υπό εξέταση ιστορίες (τον περιβάλλοντά τους μουσικό πολιτισμό). Δίδεται εδώ ενδεικτική επιλογή των ιστοριών που συγκρίνονται:

G. B. Martini, *Storia della musica* (εκδόθηκαν 3 από 5 προγραμματισμένους τόμους, 1757–1781); Charles Burney, *A General History of Music from the Earliest Ages to the Present Period* (4 τόμοι, 1776–1789); August Wilhelm Ambros, *Geschichte der Musik* (3 τόμοι, 1862–1868, 2 τόμοι μετά θάνατον, 1909–1911); François – Joseph Fétis, *Histoire générale de la Musique depuis les temps les plus anciens jusq' à nos jours* (5 τόμοι, 1869–1876); Albert Soubies, *L'histoire de la musique* (14 τόμοι, 1898–1900); Henry Hadow, ed., *Oxford History of Music* (6 τόμοι, 1901–1905, με πολλούς συγγραφείς σε κάθε τόμο); Hugo Riemann, *Handbuch der Musikgeschichte* (2 τόμοι, 1904–1913); *New Oxford History of Western Music* (10 τόμοι, 1957–1974, με άλλο επιμελητή και πολλούς συγγραφείς σε κάθε τόμο); Richard Taruskin, *The Oxford History of Western Music* (6 τόμοι, 2005); *Cambridge History of Music* (συνεχίζεται: 6 τόμοι ως σήμερα, 1998–2009, με άλλο επιμελητή και πολλούς συγγραφείς σε κάθε τόμο).

Μάρκος Τσέτσος:

«Προς μια κριτική επαναθεμελίωση του κανόνα των μουσικών έργων»

Ένα από τα θύματα της μετανεωτερικής αμφισβήτησης υπήρξε η εγκυρότητα του κανόνα των μουσικών έργων της ευρωπαϊκής παράδοσης, τουτέστιν η ραχοκοκαλιά της νεωτερικής μουσικοϊστορικής αφήγησης. Σε σημαντικό καθήκον της κριτικής μουσικολογίας αναδεικνύεται επομένως μια κριτική επαναθεμελίωση του κανόνα με όρους μιας μη δογματικής και ορθολογικής αξιολογίας, στα χνάρια της κριτικής σκέψης ενός Th. W. Adorno. Στο έργο του τελευταίου υπάρχουν διάσπαρτες άμεσες ή έμμεσες αναφορές σε αξιολογικά ζητήματα (λ.χ. σε ζητήματα «ποιότητας», «δεσμευτικότητας», «αντικειμενικότητας», «σπουδαιότητας» [Rang] κ.ο.κ. των μουσικών έργων), με τη βοήθεια των οποίων θα μπορούσε να επιχειρηθεί η ανακατασκευή μιας λανθάνουσας κριτικής αξιολογίας. Σε αυτή την κατεύθυνση κινείται και η παρούσα ανακοίνωση.

Γιώργος Φιτσιώρης:

«Προσεγγίζοντας παλαιά κείμενα»

Το πρόβλημα της προσέγγισης και κατανόησης παλαιών κειμένων έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα πολύπλοκο και, συνεπώς, έχει προκαλέσει ατέρμονες συζητήσεις και διαφωνίες, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες. Δύο μεγάλα στρατόπεδα, δύο αντιτιθέμενες σχολές σκέψης, οι λεγόμενοι “ιστοριστές” και “παροντιστές” έχουν καταθέσει και υποστηρίξει αντιθετικές απόψεις: οι δεύτεροι τείνουν να προσεγγίζουν τα παλαιά κείμενα μέσα από ένα “σύγχρονο βλέμμα” αποκλειστικά, οι πρώτοι επιδεικνύοντας “ιστορική ευαισθησία”. Χρησιμοποιώντας τον όρο «παλαιά κείμενα», το παρόν άρθρο αναφέρεται τόσο σε αυτά καθ’ αυτά τα έργα παλαιάς μουσικής όσο και σε, σύγχρονες με αυτά, θεωρητικές μελέτες ή διδακτικά εγχειρίδια εφαρμοσμένης γνώσης που ως στόχο τους είχαν αφ’ ενός μεν να καταγράψουν, να ερμηνεύσουν και να κωδικοποιήσουν, αφ’ ετέρου δε, υπό μία έννοια, να καθορίσουν και να διαμορφώσουν τους κώδικες, τις συμβάσεις και τις μορφοποιητικές αρχές που διέπουν τη μουσική πρακτική του όψιμου μεσαίωνα και της αναγέννησης. Το άρθρο θα επιχειρήσει

κατ' αρχάς μία κριτική παρουσίαση των δύο υφισταμένων σχολών προσέγγισης των παλαιών κειμένων και, στη συνέχεια, θα καταδείξει τα προβλήματα, τις διαστρεβλώσεις και τις παρερμηνείες που προκύπτουν όταν σημερινοί μελετητές προσεγγίζουν παλαιά κείμενα επιδιώκοντας κυρίως να επιβεβαιώσουν και να ενισχύσουν τις δικές τους απόψεις, θεωρίες και προκαταλήψεις.

Ηλίας Γιαννόπουλος:

«Ιστορία της μουσικής ορολογίας ως μουσική ιστοριογραφία: το πρόβλημα της νέας μουσικής στη μουσική ιστοριογραφία του 20ού αιώνα»

Η «νέα μουσική» δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια ως μουσικός όρος, αναφερόμενος σε μία συγκεκριμένη ιστορική περίοδο. Με την εισαγωγή του όρου στη διάλεξή του «Neue Musik» το 1919, ο Paul Bekker επεδίωξε την ανανέωση του μουσικού υλικού και της μουσικής πρόσληψης, και τη διατύπωση υφολογικών και αισθητικών κριτηρίων για μία συνειδητή αντίδραση προς τον Ρομαντισμό. Παραδείγματα έργων της νέας μουσικής αποτέλεσαν η *Συμφωνία Δωματίου*, έργο 9 και το *Δεύτερο Κουαρτέτο*, έργο 10 του Schönberg. Ο Adorno στη *Φιλοσοφία της νέας μουσικής* (1949) και στο κείμενο «Das Altern der neuen Musik» (1954), διατυπώνει έναν αποκλειστικό τρόπο κατανόησης και προσδιορισμού της νέας μουσικής, με συγκεκριμένα τεχνικά, υφολογικά και αισθητικά κριτήρια. Παρόλη την ιστορικά συνειδητή, και με συγκεκριμένο αισθητικό πρόγραμμα, εισαγωγή και καλλιέργεια του όρου από τον Bekker και τον Adorno και παρόλη την σαφή περιοδολόγηση της νέας μουσικής σε σχέση με τον μουσικό μοντερνισμό και τη μουσική πρωτοπορία από κάποιους Γερμανούς μουσικολόγους, όπως ο Dahlhaus, από το σύνολο σχεδόν της ευρωπαϊκής μουσικής ιστοριογραφίας του 20ού αιώνα προκύπτει μια διαπλοκή των τριών αυτών όρων, η οποία φτάνει μέχρι την εναλλακτική τους χρήση. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο όρος «νέα μουσική» (αλλά και ο μουσικός μοντερνισμός, το μοντέρνο και, λιγότερο, η μουσική πρωτοπορία) μπορεί να κατανοηθεί και να χρησιμοποιηθεί με τρεις τρόπους – έννοιες: χρονικά, κανονιστικά και ιστορικά (ως αναφερόμενος σε μία συγκεκριμένη ιστορική περίοδο). Έτσι στο τέλος του 20ού αιώνα ιστορικοί μουσικολόγοι, όπως ο Ballstaedt και ο Danuser καταλήγουν σε έναν σχετικιστικό και πλουραλιστικό προσδιορισμό της νέας μουσικής, δεδομένης της παγιωμένης πλέον ασάφειας που την περιβάλλει. Στην ανακοίνωση αυτή θα αναφερθούν βασικοί σταθμοί στη μακρόχρονη περιπέτεια του όρου, κυρίως στη γερμανόφωνη μουσική ιστοριογραφία, και θα επιχειρηθεί, υπό το πρίσμα των τριών αυτών εννοιολογικών προσεγγίσεων, μια διατύπωση κριτηρίων πάνω στο πρόβλημα της περιοδολόγησης της ιστορίας της μουσικής του 20ού αιώνα.

Νίκος Μαλιάρης:

«Σαμάρας, Καλομοίρης και Σκαλκώτας: Μερικές καινοτόμες επιστημονικές μέθοδοι ή πώς ο ιστοριογράφος γίνεται πρωταγωνιστής της Ιστορίας»

Η εισήγηση αυτή πραγματεύεται τις σχέσεις μεταξύ τριών σπουδαίων προσωπικοτήτων της ελληνικής μουσικής ζωής στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Ο καθένας από τους τρεις αυτούς συνθέτες ανήκει σε διαφορετική γενιά, προσκομίζει διαφορετικές καταβολές και προσλαμβάνουσες παραστάσεις και μεταφέρει τις δικές του αποσκευές σε θέματα σπουδών, προθέσεων, σταδιοδρομίας, αισθητικών αντιλήψεων. Ο συνδυαστικός κρίκος μεταξύ τους υπήρξε ο Μανώλης Καλομοίρης, που συνυπήρξε με τον καθέναν από τους άλλους δύο σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Η δραστηριότητα του Σαμάρα και του Σκαλκώτα στην Ελλάδα παρουσιάστηκε από την Ελληνική μουσική ιστοριογραφία όχι μόνο ανεξάρτητα, αλλά και σε σχέση με τον Καλομοίρη, πράγμα που επηρέασε και την αποτίμηση του ίδιου του συνθετικού τους έργου. Η εισήγηση αυτή επιχειρεί να επανεξετάσει το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ των τριών συνθετών αναφορικά με τη μουσική ζωή της περιόδου και να προσδιορίσει τον βαθμό που αυτές επηρέασαν την

εξέλιξη των μουσικών πραγμάτων. Και, εν τέλει, να αποτιμήσει και την προσφορά των πρωτοπόρων ιστοριογράφων και μελετητών εκείνων έναντι ορισμένων στερεοτύπων απόψεων για την Ελληνική μουσική ιστορία.

Κώστας Χάρδας:

«Φτιάξ' το μόνος σου; Ζητήματα ιστοριογραφίας της ελληνικής μουσικής»

Η ερώτηση με την οποία αρχίζει ο τίτλος της παρούσας ανακοίνωσης έχει διττή αναφορά. Από τη μία πλευρά αναφέρεται στην τάση των Ελλήνων συνθετών, κυρίως του εικοστού αιώνα, να θέτουν οι ίδιοι το πλαίσιο της μελλοντικής ιστοριογραφικής τους αντιμετώπισης (μία παρατήρηση που έχει υπογραμμιστεί όλο και περισσότερο στην πρόσφατη ιστοριογραφία της ελληνικής έντεχνης μουσικής) και από την άλλη πλευρά, υπαινίσσεται το δύσκολο ρόλο του σύγχρονου ιστοριογράφου της ελληνικής μουσικής, ο οποίος έρχεται αντιμέτωπος τόσο με αυτές τις παγιωμένες αυτοπροσδιοριστικές αντιλήψεις, όσο και με τις προκλήσεις της κριτικής και πλουραλιστικής σκέψης που έχει αναπτύξει η σύγχρονη μουσικολογία. Προσεγγίζοντας, λοιπόν, θέματα που συνεχίζουν να απασχολούν τη μουσική ιστοριογραφία (στυλ, ιστορική περιοδολόγηση και ανάλυση συγκεκριμένων έργων), η παρούσα ανακοίνωση εγείρει ζητήματα προς μία κριτική ιστοριογραφική προσέγγιση στην ελληνική μουσική. Συμπερασματικά, η παρούσα ανακοίνωση υποστηρίζει ότι μία τέτοια μουσικολογική προσέγγιση μπορεί να αναδείξει ενδιαφέρουσες ιδιαιτερότητες της ελληνικής μουσικής, πέρα από την ανάγκη των συνθετών να αυτοπροσδιοριστούν μέσα από αναφορές σε προϋπάρχουσες αισθητικοϊδεολογικές δομές και στυλ της δυτικής μουσικής παράδοσης. Τα παραδείγματα που θα συζητηθούν υπό αυτό το πρίσμα είναι τα εξής: α) η έννοια της ελληνικότητας στην μοντερνιστική περίοδο της ελληνικής μουσικής ιστορίας και β) η αξία των στιλιστικών προσδιορισμών και περιοδολογήσεων τις οποίες έχουν προσφέρει οι ίδιοι οι συνθέτες (με παράδειγμα αυτή του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου).

Αναστασία Σιώψη:

«Η θέση της ιστορίας της λόγιας νεοελληνικής μουσικής στον ευρωπαϊκό ορίζοντα (η εξέλιξη της έρευνας στο δίπτυχο κέντρο (κεντρική Ευρώπη) – περιφέρεια)»

Συνηθίζουμε να μιλάμε για ιστορία των τεχνών στην Ευρώπη, για ιστορία της έντεχνης Ευρωπαϊκής μουσικής, θεωρώντας ότι σε όλα τα γεωγραφικά μήκη της υπάρχουν κοινά πολιτισμικά χαρακτηριστικά τα οποία εξελίσσονται μέσα σε μια γραμμική χρονική πορεία, δημιουργώντας αφηγήσεις στο χρόνο και αισθητικές τομές στο χώρο που μπορούν να θεωρηθούν ότι διέπονται από κάποιες σημαντικές κοινές αρχές, αυτές του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Γενικότερα, όμως, σε όλο το φάσμα της ιστορικής ανάπτυξης της έννοιας της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας βάραινε περισσότερο το δυτικό σκέλος της και λιγότερο, ή σχεδόν καθόλου, το ανατολικό. Σήμερα, ο άξονας της Ευρώπης παραμένει «γαλλογερμανικός», όσο και αν οι εθνικότητες ή οι αφυπνισμένοι εθνικισμοί αμφισβητούν. Ο Ευρωκεντρισμός, όμως, από τις δεκαετίες του 1970 και 1980, δεν αποτελεί 'μέτρο' εκτίμησης πολιτισμών που θεωρούνται 'περιφερειακοί', ή 'περιθωριακοί', όπως θεωρείται η νεώτερη Ελλάδα για μεγάλο χρονικό διάστημα της εξέλιξής της. Ειδικά, σήμερα, η αποσταθεροποίηση της Δύσης ως μια αυτονόητη ενότητα είναι μια οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα. Στο πεδίο της μουσικολογίας, επίσης, η ιδέα της 'Δυτικής μουσικής' αμφισβητείται ως μια κατηγορία ενάντια στην οποία μπορεί να προσδιοριστεί το 'άλλο' (το 'διαφορετικό'). Άλλωστε, τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα έχουν αμφισβητηθεί από ερευνητές οι θεμελιώδεις υποθέσεις της ιστορικής μουσικολογίας που αφορούν το 'αλάνθαστο' της επικέντρωσης στην ιστορία ως προϊόν μεγάλων ανδρών, μεγάλων έργων, μεγάλων παραδόσεων και μεγάλων καινοτομιών. Αυτό οδήγησε στην μελέτη της μουσικής ως κοινωνική δύναμη και σε ιστορίες της μουσικής που είχαν αποκλειστεί προηγουμένως από μελετητές, οι περισσότεροι από τους οποίους επικεντρώνονταν στη μελέτη της υψηλής τέχνης της μουσικής των κοινωνικών ελίτ. Στη διαδικασία, επομένως, της ανάγνωσης εκ νέου της

μουσικής ιστορίας, ζωτικό ρόλο μπορεί να παίξει και η συνεισφορά μας στο θέμα της συστηματικής προσέγγισης της λόγιας νεοελληνικής μουσικής, ως μέρος της ευρύτερης μελέτης των ποικίλων αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στις 'κυρίαρχες' και τις 'περιφερειακές' πολιτισμικές τάσεις στην Ευρώπη. Η ανακοίνωσή μου θα σχολιάσει μέσα από το προαναφερόμενο πρίσμα τη θέση της ιστορίας της λόγιας νεοελληνικής μουσικής στον ευρωπαϊκό ορίζοντα.

Αθανάσιος Τρικούπης:

«Franz Liszt (1811–1886): Πρωτότυπα έργα για πιάνο με τίτλο *Ave Maria*. Μία έρευνα των θρησκευτικών μουσικών συμβολισμών του συνθέτη με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από τη γέννησή του»

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τα έργα του Franz Liszt για σόλο πιάνο που φέρουν τον τίτλο *Ave Maria* και επιλέγεται επ' ευκαιρία της επετείου των διακοσίων χρόνων από τη γέννηση του. Ο εν λόγω συνθέτης έχει γράψει τέσσερα πρωτότυπα έργα με τον ομώνυμο τίτλο, εξαιρουμένων αυτών που αποτελούν μεταγραφές ή ελεύθερες διασκευές συνθέσεων άλλων δημιουργών. Τα τέσσερα αυτά έργα βασίζονται σε διαφορετικό μουσικό υλικό, γράφονται διαδοχικά σε αποστάσεις περίπου δεκαετίας και αποδίδουν το ίδιο εξωμουσικό περιεχόμενο: την περίφημη καθολική προσευχή προς την Θεομήτορα Μαρία. Η ανακοίνωση εστιάζει κατά κύριο λόγο στη συνδυαστική μελέτη της συμβολικής απόδοσης του ύμνου από τον Liszt σε σχέση με την εξέλιξη του συνθετικού του ύφους, αφού τα προαναφερόμενα έργα αντιπροσωπεύουν την ώριμη και τελική τριακονταετή συνθετική δράση του δημιουργού. Παράλληλα, η αποκωδικοποίηση της σχέσης του εξωμουσικού περιεχομένου με τη μουσική διευκολύνεται σε ορισμένες περιπτώσεις από την καταγραφή των στίχων του ύμνου από τον συνθέτη σε συγκεκριμένα σημεία της παρτιτούρας του πιανιστικού έργου ή από την αντιστοιχία του λατινικού κειμένου με τις μελωδίες των χορωδιακών εκδοχών όταν αυτές υφίστανται. Παρά την διαφορετικότητα των τεσσάρων έργων, το μουσικό τους περιεχόμενο αναδεικνύει τη διατήρηση συγκεκριμένων πρακτικών συμβολικής απόδοσης του νοηματικού περιεχομένου της προσευχής, γεγονός που συσχετίζεται και με τη σταθερή διαχρονικά στάση του δημιουργού απέναντι στις αξίες της χριστιανικής πίστης.

Γιάννης Μπελώνης:

«Άγνωστα στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Γεωργίου Αξιώτη μέσω αδημοσίευτων επιστολών του στον Γιαννούλη Μπόνη την περίοδο 1898–1924»

Ο Γεώργιος Αξιώτης (1875–1924) αποτελεί μια από τις εξαιρετικά ιδιάζουσες περιπτώσεις της ελληνικής μουσικής ιστοριογραφίας, καθώς ενώ η δράση του τα πρώτα χρόνια μετά την επιστροφή του από την Ιταλία (1901) όπου σπούδασε τον έφερε στην πρώτη γραμμή των μουσικών εξελίξεων στην Ελλάδα, λίγα χρόνια αργότερα, απογοητευμένος από τον μουσικό κόσμο της Αθήνας αναχώρησε για το νησί του τη Μύκονο και έκτοτε ελάχιστα ενεπλάκη στη μουσική ζωή του τόπου. Η αλληλογραφία του Αξιώτη με τον αδερφικό του φίλο, γόνο παλιάς ναυτικής οικογένειας της Μυκόνου, νομικό, φιλόμουσο (αλλά και γνώστη της μουσικής) και ιδρυτή του πρώτου εντύπου του νησιού, του περιοδικού *Μυκονιάτικα Χρονικά*, Γιαννούλη Μπόνη (1878–1960), φέρνει στο φως πολλές άγνωστες πτυχές της ζωής και του έργου του συνθέτη, φωτίζει τις απόψεις του για διάφορα φιλολογικά και μουσικά ζητήματα, αποκαλύπτει τις μάταιες προσπάθειες επανένταξής του στον μουσικό κύκλο της Αθήνα, ανασκευάζει παλαιότερες εικασίες για ανθρώπους του μουσικού κύκλου που τον πολέμησαν ή τον βοήθησαν, προσδιορίζει χρονολογίες σύνθεσης έργων του και πολλά άλλα. Από τα συνολικά 25 γράμματα του Γεωργίου Αξιώτη όλα προς τον φίλο του Γιαννούλη Μπόνη κατά την διάρκεια της περιόδου 1898–1924, τα 8 πρώτα εστάλησαν από τη Νάπολη (1898–1900), τα επόμενα 16 από την Μύκονο (1914–1924), ενώ το τελευταίο εστάλη από την Αθήνα, μόλις 3 μήνες πριν τον θάνατο του συνθέτη. Η παρουσίασή τους φιλοδοξεί να φωτίσει αθέατες πλευρές της ελληνικής μουσικής ιστοριογραφίας το κρίσιμο πρώτο

τέταρτο του 20ού αιώνα, και συνάμα να αποτελέσει το έναυσμα για την περαιτέρω μελέτη της ζωής και του έργου ενός εκ των σημαντικότερων εκπροσώπων της ελληνικής μουσικής, του οποίου η συνεισφορά στον χώρο της σύνθεσης δεν έχει αξιολογηθεί ακόμα, του Γεωργίου Αξιώτη.

Μαντώ Πυλιαρού:

«Ελληνικά μουσικά περιοδικά έντυπα ως πηγές της ιστορίας της νεοελληνικής μουσικής. Τα ελληνικά μουσικά περιοδικά του μεσοπολέμου (1925–1934)»

Ιστορική αναδρομή (από την εμφάνιση ελληνικών μουσικών περιοδικών, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο). Παρουσίαση των περιοδικών του μεσοπολέμου (με σύντομη αναφορά και στο ευρύτερο ιστορικό – κοινωνικό – πολιτικό πλαίσιο της εποχής). Παρουσίαση των χαρακτηριστικών, της μορφής, της φυσιογνωμίας τους, του περιεχομένου και του έμπυχου δυναμικού τους. Ο ρόλος που επιτελούσαν. Η πολύπλευρη συνεισφορά τους στη μουσική ιστοριογραφία, καθώς μέσα από αυτά φωτίζονται οι πλευρές της μουσικής ζωής και αναδεικνύονται τα ποικίλα μουσικά ζητήματα της εποχής.

Σοφία Κοντώση:

«Εκφάνσεις της μουσικής ζωής των αρχών της δεκαετίας του 1930 μέσα από τη δράση του Μανώλη Καλομοίρη: Οι συμφωνικές συναυλίες στην Πλαζ Νέου Φαλήρου»

Με αφορμή τον εντοπισμό μιας σειράς σπάνιων προγραμμάτων που φυλάσσονται στο Αρχείο Λεωνίδα Ζώρα και με τη βοήθεια στοιχείων που ανασύρονται από τον Τύπο της εποχής, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην πλήρη ανασύσταση της συναυλιακής δραστηριότητας του Μ. Καλομοίρη με τη συμφωνική ορχήστρα της Πλαζ Νέου Φαλήρου κατά τις καλοκαιρινές περιόδους των ετών 1930–1932. Ταυτόχρονα, μέσα από την κριτική προσέγγιση των επιλογών ρεπερτορίου της ορχήστρας αλλά και τη συμβολή κειμένων του ίδιου του Καλομοίρη, επιχειρεί την κατανόηση των κινήτρων που ώθησαν το συνθέτη στην ανάληψη αυτής της δράσης, τον προσδιορισμό των στόχων του αλλά και την αποτίμηση της σημασίας που μπορεί να είχε την εποχή εκείνη ένα τέτοιο εγχείρημα.

Ιωάννης Φούλιας:

«Κωνσταντίνος Δ. Οικονόμου: ένας σκαπανέας της επιστήμης της μουσικολογίας στην Ελλάδα του μεσοπολέμου»

Στις πολυειδείς πηγές της ελληνικής μουσικής ιστοριογραφίας συγκαταλέγεται, ασφαλώς, και ο μουσικός περιοδικός τύπος, που γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση κατά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα καθώς και περί το 1930. Εστιάζοντας στην δεύτερη από αυτές τις σύντομες περιόδους κυκλοφορίας ελληνικών μουσικών περιοδικών εντύπων, η συμβολή του Κωνσταντίνου Δ. Οικονόμου στην καλλιέργεια του εντόπιου λόγου περί μουσικής εντυπωσιάζει όχι μόνο με τον όγκο της και το εύρος της θεματολογίας της αλλά και με την απaráμιλλη ποιοτική της διάσταση και τον γνήσιο επιστημονικό της προσανατολισμό, ο οποίος βέβαια απορρέει από το γεγονός ότι ο εν λόγω συγγραφέας υπήρξε ένας από τους πρώτους Έλληνες που πραγματοποίησαν ολοκληρωμένες σπουδές μουσικολογίας στο εξωτερικό. Η αναζήτηση πληροφοριών για την ζωή και την σταδιοδρομία αυτού του – παντελώς λησμονημένου μετά την δεκαετία του 1930 – διδάκτορος μουσικολογίας του Πανεπιστημίου της Βιέννης αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εργασίας, όπως και η απόπειρα μιας πρώτης ταξινόμησης και κριτικής παρουσίασης του έως τώρα γνωστού συγγραφικού του έργου, το οποίο εκτείνεται χρονικά από το 1924 μέχρι το 1936 και περιλαμβάνει άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικές εκδόσεις της εποχής καθώς και μία (εν μέρει μόνο δημοσιευμένη) μονογραφία με τίτλο *Αισθητική της μουσικής*.

Μαρία Αλεξάνδρου:

«Ιστοριογραφία Βυζαντινής Μουσικής και η αναγκαιότητα έκδοσης Απάντων των έργων μεγάλων μελουργών. Το παράδειγμα του Γρηγορίου Μπούνη του Αλυάτη»

Από τη δεκαετία του 1970 μέχρι σήμερα, με τη δημοσίευση πληθώρας αναλυτικών καταλόγων για μουσικά χειρόγραφα της Ψαλτικής Τέχνης (Γρ. Στάθης και οι μαθητές του, Ev. Gertsman κ.ά.), με το πολύπλευρο ιστοριογραφικό και δισκογραφικό έργο του Μ. Χατζηγιακουμή, τη σειρά «Μελέται» του Ιδρύματος Βυζαντινής Μουσικολογίας (διάφορα είδη Ψαλτικής στη διαχρονική τους εξέλιξη), και γενικώς, με τη δημιουργική έκρηξη των Βυζαντινών Μουσικών Σπουδών σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία έφερε και πολλαπλά καινούργια διεπιστημονικά ανοίγματα, η ιστοριογραφία της Βυζαντινής Μουσικής τέθηκε πλέον σε νέες βάσεις. Ένα από τα μεγάλα *desiderata* της ιστοριογραφίας Β.Μ. είναι η κατάρτιση αναλυτικών καταλόγων με τα έργα των μεγάλων μελουργών, καθώς και η επιστημονική έκδοση των Απάντων τους, τα οποία, με τη σειρά τους, θα ανοίγουν δρόμους για μουσικολογικές αναλύσεις και ψαλτικές ερμηνείες τους. Έτσι, η άμεση γνώση των έργων τους θα φέρει μια ανανεωμένη όψη της ιστορίας της Β.Μ. σε όλο της το μεγαλείο. Ένα ξεκίνημα θα μπορούσε να γίνει π.χ. με το έργο του Γρηγορίου Μπούνη του Αλυάτη, διάσημου μελουργού, διδασκάλου και θεωρητικού, του τελευταίου Πρωτοψάλτη της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας πριν από την άλωση. Το έργο του θεωρείται κατάλληλο για ένα πιλοτικό εγχείρημα τέτοιου είδους, για τους εξής λόγους: το έργο είναι σπουδαίο και πολύπλευρο, χωρίς όμως να είναι τεράστιο. Ένα μέρος του έχει εξηγηθεί, τα περισσότερα κομμάτια του όμως διασώζονται μόνο στην Παλαιά Μέθοδο – μερικά σε μία μόνο πηγή, άλλα σε συνεχόμενη χειρόγραφη παράδοση. Έτσι, ο εκδότης θα αντιμετωπίσει ένα ευρύ φάσμα εκδοτικών περιπτώσεων και θα προσπαθήσει να αναπτύξει ανάλογες εκδοτικές προσεγγίσεις. Συνεχίζοντας τις μελέτες πάνω στη βιοεργογραφία του Αλυάτη (Demetriou 2007, Alexandru 2011), θα παρουσιαστούν κάποιες πρώτες σκέψεις γύρω από τις στρατηγικές έκδοσης των Απάντων του Αλυάτη, με βάση το ασματικό ειρμό του Πάσχα *Δεῦτε πόμα πίωμεν καινόν*, ήχ. α', έργο χαρακτηριζόμενο ως «λεπτότατον» στο χφο Ιβήρων 991 (βλ. Στάθης 1993. Προς το παρόν εντοπίστηκε μόνο στο προαναφερθέν χφο), και το καλοφωνικό στιχηρό *Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα τῆς καρτερίας*, ήχ. δ', εις μνήμην του Αγ. Γεωργίου του Τροπαιοφόρου (συνεχόμενη μεταβυζαντινή χειρόγραφη παράδοση + εξήγηση Χουρμουζίου). Η συζήτηση θα στραφεί γύρω από τον γενικό προβληματισμό των εκδόσεων Β.Μ. (Schlötterer 1971) και ειδικές περιπτώσεις που αφορούν την εύρεση και κριτική θεώρηση των πηγών (*stemma*, *dux*), την επεξεργασία του μουσικοποιητικού κειμένου με υπόμνημα (παραλλαγές, διορθώσεις), μεταγραμματισμούς και μεταγραφές. Η αναλυτική θεώρηση των δύο έργων θα επιτρέψει και μια πρώτη σκιαγράφιση υφολογικών χαρακτηριστικών του συνθετικού έργου του Αλυάτη, ενός κορυφαίου εκπροσώπου της Βυζαντινής Καλοφωνίας, η οποία αποτελεί το 'ζενίθ' της Ψαλτικής Τέχνης (Wellesz 1962) κατά την όψιμη Παλαιολόγια εποχή.

Αντώνης Ι. Κωνσταντινίδης:

«Όψεις της αρχαίας ελληνικής μουσικής μέσα στη νέα Ψαλτική θεωρία»

Ο 19^{ος} αιώνας στο σύνολό του, αποτελεί μία ιδιαίτερα σημαντική χρονική περίοδο ζυμώσεων και μεταβολών στη λόγια ελληνική μουσική παράδοση. Με αφητηρία τη μεταρρύθμιση του Χρυσάνθου ή των Τριών Διδασκάλων, όπως είναι ευρύτερα γνωστή, η Ψαλτική τέχνη εξελίσσεται ως προς τη σημειογραφία της, επανατοποθετείται ως προς την ιστορία της, ενώ η θεωρία της τεκμαίρεται, συνδεόμενη στενά με το απώτερο αρχαιοελληνικό μουσικό παρελθόν. Αυτό ακριβώς το αρχαιοελληνικό θεωρητικό υπόβαθρο είναι που συναντάται ζωντανό μέσα από την εκτεταμένη χρήση αποσπασμάτων κειμένων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, τη γενικευμένη χρήση όρων, και ορισμών, τις διάφορες προφανείς επιρροές και τα διαχρονικά θεωρητικά δάνεια. Παράλληλα, η εκτεταμένη καταγραφή της αρχαιοελληνικής μουσικής ιστορίας αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο πλέον

γεγονός, με πολλαπλές προεκτάσεις. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες, καθ' όλο τον 19^ο αι., για την κατάκτηση της ιστορικής γνώσης και την ανίχνευση του ημέτερου μουσικού παρελθόντος, που επηρεάζουν γόνιμα και συμπορεύονται θετικά με τη νέα μουσικοθεωρητική σκέψη θα μπορούσαν να εξηγηθούν με ιδεολογικοπολιτικά επιχειρήματα. Η διαπραγμάτευση αυτής ακριβώς της θεωρητικής «εισπήδησης» του απώτερου αρχαιοελληνικού παρελθόντος στην τεχνική διάρθρωση της νέας Ψαλτικής θεωρίας, η οποία συνεπικουρείται από την ιστορική γνώση αλλά και στηρίζεται σ' αυτήν, θα αποτελέσει το αντικείμενο της εισήγησής μου.

Ιωάννης Παπαθανασίου – Γεώργιος Ρουσόπουλος – Νικόλαος Μπούκας:

«Ειδική βάση δεδομένων μουσικών βυζαντινών χειρογράφων»

Η παρούσα ανακοίνωση αφορά στην αναλυτική παρουσίαση μιας νέας σύγχρονης βιβλιογραφικής βάσης πολλαπλών δεδομένων ειδικά για τη Βυζαντινή Μουσική. Σε αυτή τη βιβλιογραφική βάση δεδομένων ιδιαίτερο ενδιαφέρον δόθηκε στη διαχείριση των χειρόγραφων μουσικών πηγών.

Χάρης Σαρρής:

«Η υποχώρηση της γκάιντας στον μεταπολεμικό Έβρο»

Ερευνώντας την γκάιντα στον νομό Έβρου συνάντησα δυο τελείως αντίθετες εικόνες: από τη μια, παντού άκουγα ότι μέχρι τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια το όργανο “ήταν παντού”. Παιζόταν στα βοσκοτόπια, στα νυχτέρια, στα χοροστάσια... Ήταν, κατά κάποιον τρόπο, η “υλική διάσταση του ήχου” των αγροκτηνοτροφικών κοινωνιών της περιοχής. Από την άλλη, αυτό που έβλεπα στα τέλη του '90, ήταν ότι ολόκληρος ο νομός είχε συνολικά είκοσι γκαϊντατζήδες, όλοι τους πάνω από εβδομήντα ετών... Στην εισήγηση αυτή θα εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους η γκάιντα υποχώρησε δραματικά κατά τις μεταπολεμικές δεκαετίες. Βασιζόμενος στα εργαλεία της εθνομουσικολογίας και της προφορικής ιστορίας θα εξετάσω τις επιπτώσεις που είχε ο Εμφύλιος και η μετανάστευση στην παράδοση του οργάνου. Θα εξεταστεί επίσης ο αντίκτυπος που είχε η ομογενοποίηση και η αστικοποίηση του πληθυσμού, καθώς και η μεταπολεμική κυριαρχία του κλαρίνου, η οποία έφερε νέα ήθη και νέα αισθητική στη μουσική ζωή του Έβρου.

Ούρσουλα Βρυζάκη:

«Η ιστορία της μουσικής για παιδιά»

Η ανακοίνωση στοχεύει στην παρουσίαση και τη θεωρητική ανάλυση των διαφόρων μέσων, με τα οποία μπορούν τα παιδιά και οι νέοι να έρθουν σε επαφή με την ιστορία της μουσικής: από το σχολικό βιβλίο ως το διαδίκτυο και από τα εικονογραφημένα βιβλία ως τα διάφορα πολυμέσα. Κεντρικά ερωτήματα στην αναλυτική αυτή παρουσίαση αποτελούν: ο βαθμός απλοποίησης σε σχέση με την ηλικιακή ομάδα στην οποία απευθύνονται, ο τρόπος «ελκυστικής παρουσίασης», ο «εκμοντερνισμός» του υλικού, η σύνδεση με τις σύγχρονες και οικείες μουσικές μορφές (τηλεόραση, κινηματογράφος, διαγωνισμοί τύπου eurovision, σύγχρονοι μουσικοί σταρ κλπ), ο παιδαγωγικός στόχος καθώς και η επιστημονικότητα του υλικού. Μέσα από τη συγκριτική παρουσίαση ελληνικών και ξένων μέσων θα αναζητηθεί ο ρόλος που παίζει ή θα έπρεπε να παίζει η μουσικολογία στη διαμόρφωση του εν λόγω υλικού.

Θεόδωρος Κίτσος:

«Ο φιλέλλην Φερδινάνδος Σορ»

Για το σύγχρονο κοινό, το όνομα του Σορ είναι απόλυτα συνυφασμένο με την κιθάρα, καθώς υπήρξε, αν όχι ο σημαντικότερος, ένας από τους πιο σημαντικούς συνθέτες και ερμηνευτές της κιθάρας των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Μέσα από τη μελέτη όμως του συνολικού συνθετικού του έργου αλλά και της ζωής του, αναδεικνύεται μία προσωπικότητα η οποία

ήταν βαθύτατα επηρεασμένη από τις ιδέες του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης. Η πίστη του στις ιδέες για ελευθερία και εθνική αυτοδιάθεση εκδηλώνεται συνθετικά για πρώτη φορά την περίοδο του αγώνα ανεξαρτησίας των Ισπανών (1808–1813) με τη σύνθεση τεσσάρων τραγουδιών για φωνή και κιθάρα. Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1828/9, επηρεασμένος από τα δραματικά γεγονότα του απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων ενάντια στον οθωμανικό ζυγό, εκδίδει ένα τραγούδι για φωνή και πιάνο με τίτλο 'Le Dernier Cri des Crecs', ένα τραγούδι το οποίο πρέπει να θεωρούσε ιδιαίτερα σημαντικό καθώς το επέλεξε να συμπεριληφθεί στην *Encyclopedie* (1835) του Ledhuy, στο λήμμα για το άτομό του. Επιπλέον αναφορά στον Ελληνικό αγώνα υπάρχει και σε ένα μεταγενέστερο τραγούδι για φωνή και κιθάρα με τίτλο 'Appel des nègres aux français' (?1832), το οποίο στρέφεται ενάντια της δουλείας των μαύρων.

Γιώργος Βλαστός:

«Ζητήματα εθνικής ταυτότητας στη γαλλική μουσική κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα»

Η μουσική ζωή και δημιουργία στη Γαλλία κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα λειτούργησε ως ένας ευαίσθητος καταγραφέας των έντονων ιστορικών αλλαγών και των ραγδαίων κοινωνικών – πολιτικών εξελίξεων που λάμβαναν χώρα. Εύλογα, τα τελευταία 30 χρόνια, η μουσικολογική έρευνα έχει εστιάσει, μέσα από αρκετές ειδικές μελέτες, στις πολιτικές, ιδεολογικές και κοινωνιολογικές διαστάσεις της γαλλικής μουσικής ιστορίας. Μέσα από αυτές τις προσεγγίσεις, αναπόφευκτα, εγείρονται ζητήματα εθνικής ταυτότητας, ζητήματα τα οποία εκφράστηκαν εκείνη την εποχή, άλλοτε ρητά κι άλλοτε υπόρρητα, σε όλο το φάσμα της μουσικής ζωής και δημιουργίας.

Η παρούσα ανακοίνωση θα εξετάσει το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας στη γαλλική μουσική εκείνης της περιόδου αναδεικνύοντας τις ποικίλες διαστάσεις του τόσο σε ιδεολογικό όσο και σε αισθητικό επίπεδο. Πρωταρχικής σημασίας είναι η διαπίστωση ότι ο προσδιορισμός της έννοιας της εθνικής ταυτότητας υπήρξε προβληματικός, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τις διαφορετικές αντιλήψεις μεταξύ των διανοούμενων και τις αποκλίνουσες πολιτικές που εφαρμόστηκαν εκείνη την εποχή, αφετέρου το γεγονός ότι η γαλλική μουσική τελούσε τότε υπό την ισχυρή επιρροή της Ιταλίας και της Γερμανίας. Μέσα σε αυτό το σύνθετο ιδεολογικό – αισθητικό πλέγμα, θα τεθούν ορισμένα βασικά ερωτήματα όπως είναι οι τρόποι αναζήτησης και διαμόρφωσης μιας εθνικής ταυτότητας, οι ποικίλες εκδηλώσεις της στο μουσικό γίνεσθαι, αλλά και η δυνατότητα να αφηγηθούμε την ιστορία της γαλλικής μουσικής εκείνης της περιόδου με όρους “εθνικούς”.

Κατερίνα Λεβίδου:

«Αφορισμοί στη μουσικολογία: Σκέψεις περί ιστορικο – πολιτισμικής πλαισίωσης με αφορμή τον Ίγκορ Στραβίνσκυ»

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχουν σημειωθεί ραγδαίες εξελίξεις στη μουσικολογική μεθοδολογία, σε βαθμό, μάλιστα, που έγινε λόγος για μια «Νέα Μουσικολογία». Σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση διαδραμάτισε η ανάδειξη του ρόλου των ιστορικών και πολιτισμικών συμφραζομένων στη μελέτη της μουσικής (historico – cultural contextualisation), η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από το απομονωμένο μουσικό έργο στις ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες που καθόρισαν τη μουσική ζωή. Η παρούσα εισήγηση εκθέτει κάποιους προβληματισμούς για ορισμένες πρακτικές ιστορικο – πολιτισμικής πλαισίωσης της μουσικής. Σημείο αφετηρίας των προβληματισμών αυτών αποτελεί μια από τις γνωστότερες διατυπώσεις στην ιστορία της μουσικής: η περιβόητη δήλωση του Ίγκορ Στραβίνσκυ ότι η μουσική είναι ανίκανη να εκφράσει οτιδήποτε, η οποία εμφανίζεται στην αυτοβιογραφία του συνθέτη. Θα αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο η συγκεκριμένη φράση συνδέθηκε – για να μην πούμε ταυτίστηκε – με το μουσικό μοντερνισμό και τη μοντερνιστική σκέψη από τον Richard Taruskin, σε μια προσπάθεια

γενικότερης ιστοριογραφικής πλαισίωσης της μουσικής αλλά και της μουσικολογίας του εικοστού αιώνα, με συνακόλουθη ενοχοποίηση του ίδιου του Στραβίνσκυ για μοντερνιστικές πρακτικές κατακριτέες από τη «Νέα Μουσικολογία». Στην εισήγηση θα αμφισβητηθεί η συσχέτιση αυτή και θα τονιστεί η ανάγκη επανεξέτασης του νοήματος της δήλωσης του Στραβίνσκυ, αλλά και της ουσιαστικής υιοθέτησης της άποψης αυτής από τον ίδιο το συνθέτη.

Αλεξάνδρα Γουλάκη – Βουτηρά:

«Goya – Beethoven»

Περισσότερο από σύγχρονοι, με «κοινή μοίρα». Η ασθένεια της κώφωσης συνδέει τον Francisco Goya (1764–1828) με έναν εντελώς σύγχρονό του «τιτάνα» και ασυμβίβαστο της τέχνης, τον Ludwig van Beethoven (1770–1827). Αλλά η κώφωση και οι συνέπειές της, η τραγική μοίρα που ανοίγει άλλα πεδία ευαισθησίας και θεώρησης της ζωής είναι μόνον το πρώτο εμφανές σημείο επαφής των δύο σπουδαιών δημιουργών, του Goya και του Beethoven. Ο Ναπολέων, ο Ουέλινγκτον, η ταραγμένη Ευρώπη, ο αγώνας για ελευθερία αποτελούν, αντίστοιχα και στους δύο, αφορμές, πηγές δημιουργικής έμπνευσης για περίφημα έργα. Με αφετηρία τις σχετικές εκθέσεις στο Τελλόγλειο Ίδρυμα παρουσιάζεται η προσέγγιση της εποχής από τους δύο καλλιτέχνες.

Γιώργος Ζερβός:

«Πλευρές θεματικότητας και μορφής στα Scherzi των συμφωνιών του Mahler»

Διαχρονικά, στα πλαίσια της παγκόσμιας μουσικής ιστοριογραφίας, η συμφωνική μουσική του Mahler αντιμετωπίστηκε ως κράμα απόλυτης και προγραμματικής μουσικής, με την πλάστιγγα να γέρνει είτε προς την πλευρά της απόλυτης είτε της προγραμματικής, ανάλογα με την εποχή και τον τρόπο προσέγγισης του εκάστοτε μελετητή. Η εξαγωγή των συμπερασμάτων στηρίχθηκε κυρίως σε φιλολογικές μαρτυρίες (υποσημειώσεις σε παρτιτούρες, αλληλογραφία του ίδιου του συνθέτη, μαρτυρίες συνεργατών και φίλων του, κ.λπ.) και πολύ λιγότερο στο ίδιο το μουσικό υλικό όπως αυτό αποτυπώνεται στο πεντάγραμμο. Η ολοένα αυξανόμενη πολυπλοκότητα της μορφής και θεματική αφαίρεση, σε ορισμένες από τις συμφωνίες (κυρίως μετά την 4^η), δεν δηλώνει μόνο την εξέλιξη του προσωπικού του ύφους (στο επίπεδο της απόλυτης μουσικής) αλλά πιθανώς συμβαδίζει με μία σταδιακή απομάκρυνση του συνθέτη από τα πρότυπα της προγραμματικής μουσικής, αφού ο οποιοσδήποτε περιγραφικός – προγραμματικός χαρακτήρας ενός έργου προϋποθέτει σαφώς οριοθετημένες και διατυπωμένες μουσικές οντότητες τόσο σε επίπεδο θεματικής διάρθρωσης όσο και σε επίπεδο διατύπωσης της μορφής. Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να διερευνήσουμε αυτήν την εξέλιξη ενώ παράλληλα θα ανιχνεύσουμε – όπου αυτό είναι δυνατόν – πιθανές διασυνδέσεις μεταξύ απόλυτης και προγραμματικής μουσικής μελετώντας τη θεματική και μορφολογική πλευρά ορισμένων από τα scherzi των συμφωνιών του.

Ιάκωβος Σταϊνχάουερ:

«Bach the progressive»

Η σχέση του Arnold Schönberg με την μουσική παράδοση είναι γνωστή. Όχι ως επανάσταση, αλλά ως λογική απόρροια και λύση των προβλημάτων που θέτει το παρελθόν, ο συνθέτης βλέπει το έργο του να υπακούει στον εσωτερικό νόμο της εξέλιξης του μουσικού υλικού, εντάσσοντας τις έννοιες της παράδοσης και της νεωτερικότητας σε μια αιτιακή γραμμική συνέχεια. Τονίζοντας όσο λίγοι συνθέτες του 20ου αιώνα την ιδέα της συνέπειας και αναγκαιότητας στις σχέσεις ενθύμησης του παρελθόντος και προσμονής του μέλλοντος στη μουσική δημιουργία η αισθητική συνθετών όπως ο Schönberg έρχεται σε αντιπαράθεση με προσπάθειες ανατροπής ή αντίθετα επικαιροποίησης παρελθόντων αισθητικών και τεχνικών χαρακτηριστικών στη μουσική του 20ου αιώνα, που εναντιώνονται

σε μια τελεολογική ερμηνεία της ιστορίας. Αυτή η αντίθεση αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας εισήγησης. Το ερώτημα που τίθεται είναι, εάν και πώς θα μπορούσε να θεωρηθεί εφικτή η ανάπτυξη ενός ιστορικού μοντέλου, στο οποίο η ιδέα της δυναμικής ιστορικής εξέλιξης και η ελευθερία μιας απροσδόκητης σχέσης με την ιστορική πραγματικότητα μπορούν να συνυπάρχουν.

Κώστας Καρδάμης:

«Πτυχές του γυναικείου πιανισμού στα Επτάνησα του 19ου αιώνα»

Το νεωτερικό όργανο που άκουγε στο όνομα «rianoforte» δεν άργησε να επιβληθεί κατά τον 19ο αιώνα στην αστική μουσική καθημερινότητα του λεγόμενου «δυτικού κόσμου». Οι δραστηριότητες των βιρτουόζων του πιάνου και η ογκώδης κυκλοφορία πιανιστικών έργων όλων των βαθμών δυσκολίας είναι οι πλέον εμφανείς πτυχές της εκλεκτικής μονομανίας των φιλόμουσων με το όργανο αυτό. Εξίσου σημαντική, όμως, είναι και η προσέγγιση του πιάνου ως απαραίτητου στοιχείου της κατάρτισης μιας κόρης και επίδοξης συζύγου, η συμβολική θέση του σε σχέση με την κοινωνική επιβεβαίωση μιας οικογένειας, αλλά και η καταλυτική παρουσία του στην καθημερινή οικιακή ψυχαγωγία. Στο πλαίσιο των παραπάνω προσεγγίσεων το «ωραίο φύλο» (είτε ως θυγατέρα είτε ως σύζυγος είτε ως μητέρα) κατείχε κεντρική θέση, μιας και η αντίληψη της εποχής απέδιδε κυρίως σε αυτό επίκτητες καλλιτεχνικές ευαισθησίες. Για τον παραπάνω λόγο θεωρείτο δεδομένο ότι η μουσική ψυχαγωγία του σπιτιού ήταν εξ ορισμού γένους θηλυκού, αλλά και ότι οι μουσικές επιδόσεις της όποιας δεσποινίδος αύξαναν τις πιθανότητες επιτυχούς αποκατάστασής της. Όπως είναι εύλογο, στα Επτάνησα του 19ου αιώνα οι παραπάνω κοινωνικές συμβάσεις και τάσεις έπαιζαν κείμενο ρόλο. Η παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρήσει να προβάλλει μια σειρά άγνωστων πτυχών της σχέσης των Επτανησίων θυγατέρων, συζύγων και μητέρων με το πιάνο, όπως αυτές προκύπτουν από μαρτυρίες εποχής, αρχειακές πηγές και άλλα στοιχεία. Θα δοθεί επιπλέον έμφαση στις περιπτώσεις της Αμαλίας Βράιλα και των Αγγλοϊόνιων συνθετριών Anna και Maria Gironci Dixon, καθώς και της Parthenope Barker.

Εύη Νίκα-Σαμψών:

«Ο Νέογερμανός – Λιστ: Όψεις και απόψεις της συμφωνικής υφής του Φραντς Λιστ (1811-1886)»

Τα συμφωνικά ποιήματα του Λιστ ως ειδική δομική και αισθητική κατηγορία στη συμφωνική μουσική του 19ου αιώνα αποτέλεσαν κεντρικό σημείο μελέτης και αναφοράς της μουσικής ιστοριογραφίας εκείνης της εποχής. Στην εισήγηση επιχειρείται μια ιστορική προσέγγιση του όρου «συμφωνικό ποίημα» σε σχέση με τις καλλιτεχνικές εν γένει εξελίξεις της εποχής, κυρίως κατά τη δεκαετία 1850-60, εποχή κατά την οποία διατυπώνονται, αφενός οι νεωτερικές απόψεις που είχαν κεντρικό άξονα προβληματισμού και αναζήτησης το μέλλον της συμφωνίας και αφετέρου οι αρνητικές κρίσεις για το είδος που θέλησαν να καθιερώσουν οι εκπρόσωποι της «Σχολής της Νέας Γερμανίας».

Βιογραφικά (με αλφαβητική σειρά)

Μαρία Αλεξάνδρου

Γεννήθηκε το 1969 στο Βουκουρέστι. Σπούδασε Μουσική Παιδαγωγική στο κρατικό Μουσικό Ωδείο "Ciprian Porumbescu" Βουκουρεστίου, Μουσικολογία, Κλασική Λατινική Φιλολογία και Βυζαντινολογία στο Πανεπιστήμιο της Βόννης καθώς και Βυζαντινολογία στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης, κοντά στους J. Raasted και Chr. Troelsgård. Οι διδακτορικές της σπουδές την έφεραν στο Μόναχο (prof. A. Hohlweg και A. Schlötterer), Αθήνα (καθ. Γ. Αμαργιανάκης, Γρ. Στάθης, Λ. Αγγελόπουλος) και πάλι στην Κοπεγχάγη, όπου υποστήριξε τη διατριβή της με τίτλο *Μελέτη περί των μεγάλων σημαδιών της βυζαντινής μουσικής παρασημαντικής, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την περίοδο από τα τέλη του 18' μέχρι τις αρχές του 19' αιώνα*. Έλαβε τον τίτλο PhD της Ανθρωπιστικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης, αρχές του 2001. Κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών της σπουδών ήταν υπότροφος του ιδρύματος Studienstiftung des Deutschen Volkes, ενώ για μεταδιδακτορικές σπουδές (επίβλεψη καθ. Ι. Καραβιδόπουλος και Π. Σκαλτσής) έχαιρε υποτροφίας του ιδρύματος Alexander von Humboldt. Από αρχές του 2001 ζει στη Θεσσαλονίκη και από το 2002 ως σήμερα εργάζεται ως μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με γνωστικό αντικείμενο την Ιστορική Μουσικολογία με έμφαση τη Βυζαντινή Μουσική (επίκουρη καθ.). Έλαβε μέρος σε πολλά εθνικά και διεθνή συνέδρια και έδωσε master classes στη Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής, λαμβάνοντας διάφορες διακρίσεις. Το συγγραφικό της έργο που περιλαμβάνει 2 βιβλία και πάνω από 30 άρθρα, εστιάζει κυρίως στους τομείς της παλαιογραφίας, ανάλυσης, ιστοριογραφίας και διδακτικής της Βυζαντινής Μουσικής.

Γιώργος Βλαστός

Ο Γιώργος Βλαστός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1974. Σπούδασε πιάνο στο Ωδείο Αθηνών και έλαβε δίπλωμα το 1997, ενώ την ίδια χρονιά απεφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης (Paris IV) λαμβάνοντας τον μεταπτυχιακό τίτλο (D.E.A.) στη μουσικολογία. Από τον Νοέμβριο του 2005 είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο τίτλος της διδακτορικής του διατριβής είναι: «Η πρόσληψη της ελληνικής αρχαιότητας στη γαλλική μουσική των αρχών του 20^{ου} αιώνα: 1900–1918». Είναι αρχισυντάκτης του μουσικολογικού περιοδικού *Πολυφωνία* (www.polyphonia.gr) και μέλος της ελληνικής ομάδας εργασίας του διεθνούς ερευνητικού προγράμματος RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale / Retrospective Index to Music Periodicals, 1800–1950). Έχει συνεργαστεί με τον τομέα εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και έχει συμμετάσχει σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει δημοσιεύσει επιστημονικά άρθρα για την ελληνική μουσική κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967–1974), τον *Μότσαρτ* του Reynaldo Hahn και για την πρόσληψη της ελληνικής αρχαιότητας στη γαλλική μουσική του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα.

Ούρσουλα Βρυζάκη

Γεννήθηκε το 1979 στην Αθήνα. Ξεκίνησε τις μουσικές της σπουδές σε ηλικία εννέα ετών. Σπούδασε πιάνο, γαλλικό κόρνο, ανώτερα θεωρητικά και μουσικολογία στην Αθήνα και το Βερολίνο. Τον Ιούνιο του 2009 ολοκλήρωσε την διδακτορική της διατριβή με θέμα: «Ιδεολογικές και αισθητικές διαστάσεις της γερμανόφωνης όπερας του μεσοπολέμου». Υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών και άλλων φορέων. Στους τομείς των επιστημονικών της ενδιαφερόντων emπίπτουν η μουσική του εικοστού αιώνα με έμφαση στην αλληλεπίδραση κοινωνίας – καλλιτέχνη, η έρευνα των μουσικών θεσμών και η έρευνα της εξέλιξης της ελληνικής μουσικής στο εξωτερικό. Στα καλλιτεχνικά της

ενδιαφέροντα ιδιαίτερη θέση κατέχει η μουσική δωματίου και η συνοδεία φωνητικών συνόλων και τραγουδιστών. Έχει συμμετάσχει σε πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και τη Γερμανία. Στην παρούσα φάση εκπονεί μεταδιδακτορική έρευνα στο Βερολίνο με θέμα «Ελληνογερμανικές μουσικές σχέσεις την περίοδο 1933–45» με υποτροφία του Ιδρύματος Μιχελή.

Ηλίας Γιαννόπουλος

Είναι πτυχιούχος πιάνου του Ωδείου Αθηνών και κάτοχος Magister Artium στη μουσικολογία και τη φιλοσοφία (Πανεπιστήμιο Albert – Ludwigs Freiburg i. Br.). Από το 1999 ανήκει στο επιστημονικό δυναμικό της Μουσικής Βιβλιοθήκης 'Λίλιαν Βουδούρη', από το 2003 ως υπεύθυνος ανάπτυξης της συλλογής. Έχει συνεργαστεί με σημαντικούς πολιτιστικούς και εκδοτικούς φορείς της χώρας ως ομιλητής και συγγραφέας εισαγωγικών σημειωμάτων και άρθρων (ΟΜΜΑ, Ελληνικό Φεστιβάλ, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, ΕΤ1, Πολιτιστική Ολυμπιάδα κ.ά.). Έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια, ενώ επιστημονικά του άρθρα έχουν δημοσιευθεί σε μουσικολογικά περιοδικά και συλλογικές εκδόσεις. Κατά την καλλιτεχνική περίοδο 2010–11, παρουσίασε σε εισαγωγικές ομιλίες πριν τις συναυλίες στο ΜΜΑ έργα σύγχρονων Ελλήνων συνθετών, κάποια από αυτά σε πρώτες εκτελέσεις. Είναι διδάκτορας μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Μουσικολογία*. Από τον Οκτώβριο του 2011 είναι μέλος της διεπιστημονικής *International Society for the Study of Time* (ISST).

Αλεξάνδρα Γουλάκη – Βουτηρά

Είναι Καθηγήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σπούδασε αρχαιολογία και ιστορία της τέχνης στο Α.Π.Θ. Διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Βόννης. Δίδαξε ιστορία τέχνης στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ. Διδάσκει μουσική εικονογραφία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., επίσης ιστορία τέχνης και πολιτισμού σε άλλα τμήματα της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. Δημιούργησε το Αρχείο Μουσικής Εικονογραφίας στο Α.Π.Θ. Μέλος του ICTM και του IMS. Τομείς δραστηριότητάς της, εκτός της Μουσικής Εικονογραφίας, είναι η νεοελληνική τέχνη, η νεοελληνική γλυπτική, το έργο του Γιαννούλη Χαλεπά κ.ά. Από το 1996 είναι Γενική Γραμματέας του Δ.Σ. του Τελλογλείου Ιδρύματος του Α.Π.Θ. και έχει την ευθύνη οργάνωσης και υλοποίησης των προγραμμάτων του. Επιστημονική υπεύθυνη ερευνητικών προγραμμάτων στους τομείς των δραστηριοτήτων της, επιβλέπει διδακτορικές διατριβές και συμμετέχει σε επιστημονικές επιτροπές άλλων συναφών κλάδων. Έχει πολλές δημοσιεύσεις, βιβλία και άρθρα σε τομείς των δραστηριοτήτων της.

Γιώργος Ζερβός

Συνθέτης – Μουσικολόγος, Επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι πτυχιούχος Φυσικής του Φυσικομαθηματικού Τμήματος του Παν/μίου Αθηνών (1979). Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά και πιάνο στο Ελληνικό Ωδείο και στο Ορφέο και σύνθεση με τον Γιάννη Ιωαννίδη. Έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία (D.E.A. στο Παν/μιο Paris I – Panthéon – Sorbonne) και είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει γράψει άρθρα για τη μουσική του 20ου αιώνα, έχει δώσει διαλέξεις και έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια. Το 2001 εκδόθηκαν από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου – Χ. Νάκας δύο βιβλία του με τίτλους αντίστοιχα: *Schönberg, Berg Webern: Η κρίση της μουσικής δια μέσου της κρίσης του θέματος και των μορφών* και *Ο Νίκος Σκαλκώτας και η ευρωπαϊκή παράδοση της μουσικής των αρχών του 20^{ου} αιώνα*.

Έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα καθώς και στην Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρο, Γαλλία, Αμερική. Έχουν ηχογραφηθεί από την Ελληνική Ραδιοφωνία, ενώ παραγγελίες για σύνθεση μουσικών έργων τού έχουν δοθεί από το Γ' Πρόγραμμα, το Ινστιτούτο Γκαίτε, τον ΟΜΜΑ

κ.ά. Οι συνθέσεις του εκδίδονται από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαγρηγορίου – Χ. Νάκας και έργα του έχουν ηχογραφηθεί από τις δισκογραφικές εταιρείες Warner (Έρωσ και Ψυχή, 1999) και Agora (Σπουδή για κουαρτέτο εγχόρδων, 2000).

Κώστας Καρδάμης

Ο Κώστας Καρδάμης αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου το 2000. Το 2002 ως υπότροφος του «Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχαηλή» έλαβε τον τίτλο του Master in Advanced Musical Studies από το Royal Holloway, University of London. Το 2006 απέκτησε διδακτορικό τίτλο από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Έχει συνεργαστεί με τον Οργανισμό Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς και συμμετέχει σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια, δημοσιεύοντας παράλληλα μελέτες σχετικές με την ιστορία της Νεοελληνικής Μουσικής, ιδιαίτερα αυτής του 18ου και 19ου αιώνα, και του μουσικού θεάτρου. Στα ερευνητικά ενδιαφέροντά του συμπεριλαμβάνονται, επίσης, η μουσική για πνευστά όργανα και η διάδραση μουσικής, κοινωνίας και πολιτικής. Είναι λέκτορας στο ΤΜΣ του Ιονίου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο την Ιστορία της Νεοελληνικής Μουσικής. Είναι μέλος του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του ίδιου τμήματος, της συντακτικής ομάδας του περιοδικού Μουσικός Λόγος και της ελληνικής επιτροπής του RILM, καθώς και γενικός επιμελητής της σειράς Μνημεία Νεοελληνικής Μουσικής. Από το 2003 έχει αναλάβει την επιμέλεια του Αρχείου και του Μουσείου της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας.

Θεόδωρος Κίτσος

Φοίτησε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου σπουδάζοντας παράλληλα κιθάρα (πτυχίο και δίπλωμα με τους Παναγιώτη Ιωάννου και Κώστα Γρηγορέα αντίστοιχα). Στη συνέχεια μετέβη στην Αγγλία για να ειδικευτεί στην ερμηνεία παλαιάς μουσικής μελετώντας ιστορικά νυκτά έγχορδα (λαούτο, θεόρβη, μπαρόκ κιθάρα) με την Elizabeth Kenny. Ως υπότροφος του Ιδρύματος Μιχαηλή απέκτησε μεταπτυχιακή ειδίκευση από το Πανεπιστήμιο του York. Συνέχισε τις σπουδές του με υποτροφίες από το Ίδρυμα Ωνάση και το Πανεπιστήμιο του York και αναγορεύθηκε διδάκτορας το 2005. Δίνει τακτικά διαλέξεις και ομιλίες ενώ εργασίες του έχουν δημοσιευτεί σε πρακτικά συνεδρίων και στα επιστημονικά περιοδικά *The Lute*, *Χρονικά Αισθητικής* και *Μουσικός Λόγος*. Έχει συμμετάσχει σε ηχογραφήσεις δίσκων και συναυλίες στην Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Γερμανία, την Ελβετία, τη Γαλλία και τη Βουλγαρία με διάφορα σύνολα (Yorkshire Baroque Soloists, Latinitas nostra, Καμεράτα, ΚΟΘ, ΚΟΑ, Ex silentio κ.ά) και σολίστ όπως οι Romina Basso, James Bowman, Max Emanuel Cenčić και Fabio Biondi. Είναι λέκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου.

Σοφία Κοντώση

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε πιάνο με υποτροφία στην Ανώτατη Σχολή Μουσικής Ερμηνείας της *Academia de Arte George Enescu* στο Ιάσιο της Ρουμανίας. Είναι διδάκτωρ μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (*Λεωνίδα Ζώρας: Θεματικός Κατάλογος Έργων*, 2010) και διδάκτωρ στον τομέα της Θεωρίας της Ερμηνείας (*Το τραγούδι για φωνή και πιάνο στην ελληνική μουσική δημιουργία κατά το α΄ μισό του 20^{ου} αιώνα*, 2010) στο *Universitate de Arte "George Enescu"* του Ιασίου όπου σπούδασε με υποτροφία του Υπουργείου Παιδείας της Ρουμανίας. Έχει συμμετάσχει σε masterclasses πιάνου με τους Hans Leygraf, Paola Volpe, Frank Wibaut και έχει παρακολουθήσει τακτικά σεμινάρια ερμηνείας στο Παρίσι με τη Monique Deschaussées, μαθήτριά των Alfred Cortot και Edwin Fischer. Έχει βραβευθεί σε παγκόσμιους διαγωνισμούς πιάνου και έχει δώσει ρεσιτάλ και κονσέρτα με ορχήστρα στην Ελλάδα (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών), τη Ρουμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Αυστρία και τη

Γερμανία. Έχει κάνει ηχογραφήσεις για την Ελληνική και Ρουμάνικη Ραδιοφωνία και Τηλεόραση και είχε την καλλιτεχνική και επιστημονική επιμέλεια έκθεσης και σειράς συναυλιών για το Λ. Ζώρα (2005, 2007). Το ερευνητικό της ενδιαφέρον εστιάζεται στη μουσική Ελλήνων συνθετών για πιάνο και για φωνή και πιάνο ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιεί αρχαιακές έρευνες πάνω σε ζητήματα ιστοριογραφίας της ελληνικής μουσικής. Έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια (μεταξύ των οποίων IMS – 2007, 2011 και Δ. Μητρόπουλος – 2010) και άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε ελληνικά, γαλλικά και σέρβικα επιστημονικά περιοδικά καθώς και σε προγράμματα συναυλιών του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Διδάσκει πιάνο και θεωρητικά από το 1996. Είναι μέλος της ελληνικής ομάδας εργασίας του διεθνούς ερευνητικού προγράμματος R.I.P.M. και γενική γραμματέας του ΔΣ. του Αρχείου Λεωνίδα Ζώρα.

Αντώνης Ι. Κωνσταντινίδης

Είναι διδάκτορας μουσικολογίας, εκπαιδευτικός και κριτικός μουσικής. Γεννήθηκε στην Καβάλα το 1972. Σπούδασε στα τμήματα Μαθηματικών και Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ και υπό την επίβλεψη του καθ. Γρηγόρη Στάθη εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ειδικότερη έρευνά του επικεντρώθηκε στη μουσικολογική μελέτη και μαθηματική τεκμηρίωση των λεπτών διαστημάτων στη θεωρία της ελληνικής μουσικής. Οι μουσικές του σπουδές περιλαμβάνουν επίσης τα ανώτερα θεωρητικά της δυτικής μουσικής, (αρμονία, αντίστιξη και φούγκα), πιάνο και βυζαντινή μουσική, την οποία διδάχτηκε από τον Άρχοντα πρωτοψάλτη κ. Χαρίλαο Ταλιαδώρο. Δίδασξε επί τετραετία Βυζαντινή μουσική και Μουσική Κριτική, ως ειδικός επιστήμων (ΠΔ407/80), στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.. Ως μουσικοκριτικός, αρθρογραφεί από το 2000, σε εβδομαδιαία βάση, στην εφημερίδα «*Μακεδονία της Κυριακής*». Η ως τώρα δραστηριοποίησή του καταμετρά εκατοντάδες μουσικοκριτικά σημειώματα συναυλιών, οπερατικών παραστάσεων, σκηνικών παραγωγών, ηχογραφήσεων και κείμενα προβληματισμού. Με την ιδιότητα του μουσικοκριτικού, συγγράφει και αναλύει προγράμματα συναυλιών για διάφορους πολιτιστικούς φορείς, προσκαλείται και συμμετέχει σε κριτικές επιτροπές μουσικών διαγωνισμών και σε αποστολές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το 2003 εκλέχθηκε τακτικό μέλος της «*Ένωσης Ελλήνων Μουσικών και Θεατρικών Κριτικών*». Υπηρετεί στην δημόσια εκπαίδευση ως καθηγητής μουσικής στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης.

Κατερίνα Λεβίδου

Η Κατερίνα Λεβίδου είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο της Λωζάννης, έχοντας λάβει την υποτροφία Swiss Federal Scholarship, ενώ το διάστημα 2007–2011 ήταν μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο κολέγιο Christ Church του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Σπούδασε μουσικολογία, πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Εθνικό Ωδείο. Το 2003, έλαβε τίτλο Master μουσικολογίας από το King's College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου με την υποστήριξη υποτροφίας από το Ίδρυμα Α. Σ. Ωνάσης. Το 2009 έλαβε διδακτορικό τίτλο στη μουσικολογία από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (κολέγιο St Antony's) με την υποστήριξη υποτροφίας από το Ίδρυμα Ismene Fitch και βραβείου Vice – Chancellor's Fund Award από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Η διδακτορική της διατριβή μελετά τη σχέση του στραβινσκικού νεοκλασικισμού με την ευρασιανιστική ιδεολογία κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Έχει παρουσιάσει εισηγήσεις και ομιλίες κατόπιν πρόσκλησης σε μουσικολογικά και σλαβολογικά συνέδρια και φόρουμ, και έχει δημοσιεύσει άρθρα και βιβλιοκρισίες για την ρωσική και την ελληνική μουσική σε μουσικολογικά και σλαβολογικά επιστημονικά έντυπα. Αυτήν την περίοδο ετοιμάζει μονογραφία βασισμένη στην διδακτορική της διατριβή, άρθρα για τους Ίγκορ Στραβίνσκι, Σεργκέι Προκόφιεφ, Νίκο Σκαλκώτα και Αρτούρ Λουριέ και συνεπιμελείται

τόμο αφιερωμένο στην πρόσληψη της ελληνικής αρχαιότητας στη μουσική κατά το δέκατο ένατο και εικοστό αιώνα. Η έρευνά της στο Πανεπιστήμιο της Λωζάννης επικεντρώνεται στην αισθητική του Ίγκορ Βισνεγκράτσκι. Έχει διδάξει προπτυχιακά μαθήματα ιστορικής μουσικολογίας και εθνομουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ανατολικοευρωπαϊκή μουσική (ιδιαίτερα ρωσική και ελληνική), τον μοντερνισμό, εθνικισμό, μουσική και μετανάστευση, μουσική και πολιτική, μουσική και πνευματικότητα, αισθητική και μουσικές εκφράσεις ταυτότητας. Είναι κεντρική συντονίστρια του Russian and East European Music Study Group του British Association for Slavonic and East European Studies.

Νίκος Μαλιάρας:

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πιάνο στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών. Στη συνέχεια πραγματοποίησε για μεταπτυχιακές σπουδές Βυζαντινής Φιλολογίας και Ιστορίας, Μουσικολογίας και Μουσικο-παιδαγωγικών στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, τις οποίες ολοκλήρωσε τη λήψη πτυχίου Magister Artium (M.A.) το 1988 (η διπλωματική του εργασία είχε θέμα τη μορφολογική δομή των πρώιμων κουαρτέτων για έγχορδα του Haydn) και διδακτορικού διπλώματος «μετά μεγάλου επαίνου» το 1990. Το θέμα της διδακτορικής του διατριβής, που εντάχθηκε τιμητικά στις εκδόσεις του Πανεπιστημίου, ήταν: «Το όργανο στη βυζαντινή αυλική τελετουργία του 9ου και του 10ου αιώνα – μια έρευνα των πηγών» (στη γερμανική γλώσσα). Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Γερμανία υπηρέτησε και ως επιστημονικός συνεργάτης του Πανεπιστημίου του Μονάχου. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, υπηρέτησε αρχικά ως ειδικός επιστήμων Μουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ενώ το 1995 εξελέγη μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου και διδάσκει ανελλιπώς μέχρι σήμερα μαθήματα Ιστορίας της Μουσικής, Ιστορίας των Μουσικών Οργάνων και Μουσικής Ανάλυσης, και επιβλέπει Σεμινάρια ανάλογου περιεχομένου. Από τον Σεπτέμβριο του 2010 είναι Πρόεδρος του Τμήματος. Έχει δημοσιεύσει τέσσερα βιβλία, πολλά άρθρα και κείμενα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό και υπήρξε συνεργάτης και επιμελητής εκδόσεων του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες του. Τα ερευνητικά του διαφέροντα επικεντρώνονται στην αναλυτική μελέτη της μουσικής του Μανώλη Καλομοίρη και άλλων εκπροσώπων της Εθνικής Σχολής, καθώς και στην εξερεύνηση του πεδίου της βυζαντινής κοσμικής μουσικής και των μουσικών οργάνων μέσα από τις ιστορικές, φιλολογικές, αρχαιολογικές και εικονογραφικές πηγές. Έχει μελετήσει επίσης ιδιαίτερα το έργο των Μπαχ, Μπραμς, Σοπέν και Στραβίνσκυ και έχει δημοσιεύσει σχετικές μελέτες. Είναι διευθυντής της Πανεπιστημιακής Χορωδίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών από την ίδρυσή της (1998) και της Παιδικής Χορωδίας «Μανώλης Καλομοίρης». Είναι ακόμη Πρόεδρος του ΔΣ της Αθηναϊκής Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων (ΑΣΟΝ), Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου «Μανώλης Καλομοίρης» και μέλος του Συλλόγου των Φίλων της Ελληνικής Μουσικής Βιβλιοθήκης.

Γιάννης Μπελώνης

Διδάκτωρ Μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, εργάζεται ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα «Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής» του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, ενώ παράλληλα διατελεί αρχισυντάκτης του μουσικολογικού περιοδικού *Πολυφωνία*. Σπούδασε πιάνο (ταξ. Ασπασίας Φασουλά) και Ανώτερα Θεωρητικά (ταξ. Ευστάθιου Καλλιανού) στο Εθνικό Ωδείο και λίγο αργότερα (1997–2001) παρακολούθησε μαθήματα σύνθεσης υπό την επίβλεψη του συνθέτη και μουσικολόγου Γιώργου Ζερβού. Αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1998 ως αριστούχος και με υποτροφία του Ι.Κ.Υ.

εκπόνησε διδακτορική διατριβή με θέμα: «Η μουσική δωματίου του Μανώλη Καλομοίρη», την οποία ολοκλήρωσε το 2004. Από το 2004, σε συνεργασία με τον εκδοτικό μουσικό οίκο «Φίλιππος Νάκας», έχει αναλάβει την επιμέλεια ενός μέρους του ορχηστρικού έργου του συνθέτη Γιάννη Α. Παπαϊωάννου. Την περίοδο 2004–2006 συμμετείχε στο ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο *Σέρβικη και Ελληνική Μουσική, Μια Συγκριτική μελέτη* που επιχορηγήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης με επιστημονική υπεύθυνο την Καίτη Ρωμανού. Έχει συμμετάσχει ως εισηγητής σε διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ενώ την περίοδο 2008–2010 εργάστηκε στην εφημερίδα *Real News* ως μουσικοκριτικός. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, καθώς και σε προγράμματα συναυλιών του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών.

Νικόλαος Μπούκας

Ο Νικόλαος Μπούκας είναι πτυχιούχος *Ιστορικής Μουσικολογίας* του Πανεπιστημίου της Παβίας και Διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Από τον Οκτώβριο του 2000 διδάσκει, αρχικά, ως Επιστημονικός Συνεργάτης και από τον Φεβρουάριο του 2008, ως Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα *Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων* του Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων. Από τον Οκτώβριο του 2006 μέχρι τον Ιούλιο του 2011, υπήρξε Σύμβουλος Καθηγητής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Πρόγραμμα Σπουδών: *Ελληνικός Πολιτισμός*, Θεματική Ενότητα: *Τέχνες II. Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και χορού*. Οι δημοσιεύσεις άρθρων του σε επιστημονικά περιοδικά, η συμμετοχή του σε επιστημονικά συνέδρια και διαλέξεις στοιχειοθετούν την επιστημονική του δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια επικέντρωσε το επιστημονικό – ερευνητικό του ενδιαφέρον στην Λαϊκή και Εκκλησιαστική μουσική δημιουργία της Κεφαλονιάς.

Εύη Νίκα–Σαμψών

Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε μουσική στο Εθνικό Ωδείο. Ακολούθησαν σπουδές Μουσικολογίας, Θεατρολογίας και Νεώτερης Γερμανικής Φιλολογίας στο Ludwig–Maximilians – Universität του Μονάχου (Magister Artium και Dr. Phil.). Δίδαξε μαθήματα Ιστορικής Μουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, την *Εκδοτική Αθηνών*, το Γ' Πρόγραμμα της Ε.Ρ.Α. Έχει δημοσιεύσει άρθρα της στο επιστημονικό περιοδικό *Μουσικολογία*. Από τον Σεπτέμβριο του 1991 έχει τακτική συνεργασία με τον Τομέα Εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει αναλάβει την επιμέλεια πολλών εκδόσεων του ΟΜΜΑ, στις οποίες έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα εξειδικευμένα μουσικολογικά κείμενα. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια και είναι μέλος σε διάφορες διοικητικές, ακαδημαϊκές και εκπαιδευτικές επιτροπές. Ερευνητικά πεδία: Ιστορία και Μορφολογία της Μουσικής του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, Όπερα και είδη του Μουσικού Θεάτρου, Συνθετική Δημιουργία της Κλασικής Εποχής και του Ρομαντισμού και Νεοελληνική Μουσική. Είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Ιστορικής Μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Πρόεδρος του Τμήματος για δεύτερη θητεία. Είναι επίσης Μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Μουσικολογίας (International Musicological Society – IMS) και της Διεθνούς Εταιρείας Έρευνας της Μουσικής (Gesellschaft für Musikforschung – GfM).

Μαρία Ντούρου

Είναι Εκπαιδευτικός, Συνθέτης, Μουσικολόγος, Διδάκτωρ του Τ.Μ.Σ. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (με έμφαση στην Ιστορική – Συστηματική Μουσικολογία) και Διευθύντρια του Μουσικού Σχολείου Σιάτιστας Σπούδασε πιάνο με τις Α. Καραμάνου και Ε. Δανοπούλου και Ανώτερα Θεωρητικά (αρμονία, αντίστιξη, φούγκα) με τον Α. Αμαραντίδη στο Εθνικό Ωδείο. Παρακολούθησε μαθήματα

σύνθεσης στην École Normale de Musique de Paris με καθηγητή τον Y. Taira και συνέχισε τις σπουδές της στην Αθήνα με καθηγητή τον Κ. Βαρότση στο Ωδείο Athenaeum, από το οποίο έλαβε δίπλωμα σύνθεσης με Άριστα Παμψηφεί, το 1999. Έργα της έχουν εκτελεστεί στην Ελλάδα και την Ιταλία και δύο από αυτά, *To Ταξίδι* και η *Ανάπλασις*, έχουν τιμηθεί με το Α΄ Βραβείο στον ΄Πανελλήνιο Διαγωνισμό Δοκιμίου, Ποίησης, Πεζού και Μουσικής Σύνθεσης΄ που διεξήγαγε ο Σύλλογος «Δελφικές Αμφικτιονίες» κατά τα έτη 1997–1998. Είναι Τακτικό μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Το Δεκέμβριο του 2002, κατόπιν διαγωνισμού του Α.Σ.Ε.Π., διορίστηκε ως θεωρητικός στο Μουσικό Σχολείο Σιάτιστας το οποίο σήμερα διευθύνει. Κατά καιρούς έχει διδάξει στην εισαγωγική επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών Μουσικής και είναι μέλος του Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο. ΕΠ. ΕΚ.) Είναι αριστούχος διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το θέμα της διατριβής της πραγματεύεται την Ύστερη Περίοδο της συνθετικής δημιουργίας του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου. (Εποπτεύουσα καθηγήτρια: Ο. Ψυχοπαίδη, Μέλη συμβουλευτικής επιτροπής: Ίων Ζώτος, Αικατερίνη Ρωμανού). Η διατριβή της έχει τιμηθεί με το ΄Κληροδότημα Παπαϊωάννου΄ της Υπηρεσίας Κληροδοτημάτων του Α. Π. Θ. Έχει επιμεληθεί την έκδοση του συνθετικού έργου της Μαρίας Καλογρίδου και τη Γ΄ Έκδοση του Καταλόγου των Έργων του Γ. Α. Παπαϊωάννου από τον Εκδοτικό Οίκο ΄ΝΑΚΑΣ The Music House΄. Αυτή την εποχή επιμελείται την έκδοση των Τραγουδιών για φωνή και πιάνο του ίδιου συνθέτη. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή μουσικοπαιδωγικά και μουσικολογικά συνέδρια και έχει δώσει διαλέξεις για το έργο του Γ. Α. Παπαϊωάννου. Το αντικείμενο των ερευνών της επικεντρώνεται στη μελέτη του έργου Ελλήνων Συνθετών του 20 αιώνα. Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α. Π. Θ. Γνωρίζει γαλλικά, αγγλικά, ισπανικά. Μελετά λογοτεχνία και γράφει ποίηση. Ποιήματά της έχουν δημοσιευτεί στον ημερήσιο τύπο και στο Β΄ Τόμο της Ποιητικής Ανθολογίας του Εκδοτικού Οίκου "Νέα Σκέψη".

Ιωάννης Παπαθανασίου

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1967. Σπούδασε στην Ιταλία, στο Università degli Studi di Pavia – Scuola di Paleografia e Filologia musicale, αποκτώντας το 1990 πτυχίο μουσικολογίας. Στο ίδιο Πανεπιστήμιο συνέχισε τον μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών και απέκτησε το *Diploma di Paleografia e Filologia Musicale*. Τον Οκτώβριο του 1994 ανακηρύσσεται διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης (*Institut for Græsk og Latin* εκπονώντας διδακτορική διατριβή στη βυζαντινή μουσική παλαιογραφία υπό την εποπτεία του καθηγητή Dr. Phil. Jørgen Raasted. Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διδακτορικής του διατριβής έχαιρε υποτροφίας του "Κοινωφελούς Ιδρύματος Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης". Είναι μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών με γνωστικό αντικείμενο "Παλαιογραφία της Μουσικής". Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη των παλαιών μουσικών γραφών και ιδιαίτερα της νευματικής σημειογραφίας (βυζαντινής και δυτικής) έως και το 14^ο αιώνα.

Μαντώ Πυλιαρού

Διδάκτωρ μουσικολογίας (Πανεπιστήμιο Αθηνών). Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στο Ελληνικό Ωδείο της Αθήνας πιάνο και θεωρητικά (πτυχία Αντίστιξης, Αρμονίας και Ωδικής). Απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, συνέχισε τις σπουδές της στο ίδιο τμήμα, όπου και υποστήριξε επιτυχώς τη διδακτορική της διατριβή, με τίτλο *Ο ελληνικός μουσικός τύπος στην περίοδο του μεσοπολέμου (1925–1934). Ζητήματα μουσικής ζωής και εκπαίδευσης*. Εργάστηκε ως καθηγήτρια στην Ελληνογαλλική σχολή Ουρσουλίνων (1987 – 1998), ενώ σήμερα εργάζεται στη δημόσια εκπαίδευση. Δύο μελέτες της έχουν κατατεθεί στη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη», προς χρισίν του αναγνωστικού κοινού. Αποτελεί ένα από το πρώτα μέλη της ελληνικής ομάδας του διεθνούς ερευνητικού

προγράμματος RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale / Retrospective Index to Music Periodicals, 1800–1950).

Γεώργιος Ρουσόπουλος

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1972. Είναι απόφοιτος του τμήματος Μουσικών Σπουδών (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και του τμήματος Κοινωνιολογίας (Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών). Παράλληλα ολοκλήρωσε τις μουσικές του σπουδές στην Κιθάρα (Δίπλωμα Κιθάρας) και στα Ανώτερα Θεωρητικά (Πτυχίο Φούγκας). Την περίοδο 1996–1998 συνέχισε σε μεταπτυχιακές σπουδές στην Κιθάρα στο Royal Northern College of Music στο Manchester της Μεγάλης Βρετανίας («Postgraduate Diploma in Advanced Studies in Musical Performance» και «Diploma in Professional Performance»). Εργάζεται στη δημόσια και ιδιωτική μουσική εκπαίδευση (Ωδείο Φίλιππος Νάκας, Μουσικό Σχολείο Ιλίου, Σχολείο «Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου», κ.α.). Από την περίοδο 2011–12 παρακολουθεί το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσική Κουλτούρα και Επικοινωνία» του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Καίτη (Αικατερίνη) Ρωμανού

Αναπληρώτρια καθηγήτρια μουσικολογίας στο European University της Κύπρου. Δίδαξε στο ΤΜΣ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών το 1994–2009. Είναι υπεύθυνη ελληνικής ομάδας που συμμετέχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale/ Retrospective Index to Music Periodicals, 1800–1950), καθώς και μέλος της επιστημονικής και συμβουλευτικής επιτροπής του περιοδικού *Μουσικολογία*. Οι έρευνές της καλύπτουν πολλές φάσεις και πλευρές της νεότερης ιστορίας της ελληνικής μουσικής και, στο πλαίσιο αυτό, προωθεί την συνεργασία μουσικολόγων των χωρών των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης. Η επιρροή της πολιτικής στην μουσική ζωή και δημιουργία προκαλεί διαρκώς την ερευνητική της περιέργεια.

Χάρης Σαρρής

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι απόφοιτος και διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάζεται ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου. Έχει επίσης διδάξει (π.δ. 407) στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας – Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και στο Τμήμα Μουσικοκινητικής Αγωγής της Σχολής Μωραΐτη. Είναι βοηθός έκδοσης στο διεθνές διεπιστημονικό μουσικολογικό περιοδικό *Journal of Interdisciplinary Music Studies* (JIMS) και επιστημονικός συνεργάτης στο μουσικολογικό περιοδικό *Πολυφωνία*. Σπούδασε δυτική μουσική και πήρε τα Πτυχία Ακορντεόν, Αρμονίας και Αντίστιξης. Παράλληλα, από την ηλικία των εννέα ετών, παίζει κρητική λύρα, μαθητεύοντας αρχικά πλάι στον πατέρα του και στη συνέχεια πλάι στον Γιώργο Βυζιριανάκη. Στα φοιτητικά του χρόνια ασχολήθηκε με διάφορους τύπους λύρας (παλαιά κρητική, δωδεκανησιακή, θρακιώτικη, πολιτική), ενώ στο πλαίσιο της διδακτορικής του διατριβής ασχολήθηκε και με την γκάιντα. Εργάστηκε ως ερευνητής στο Ερευνητικό Πρόγραμμα “Θράκη” του Συλλόγου “Οι Φίλοι της Μουσικής” (1995–2004). Ως μέλος της ερευνητικής ομάδας συμμετείχε στις ομαδικές αποστολές του Προγράμματος στην Θράκη και την Ανατολική Μακεδονία. Συνέβαλε στην επεξεργασία του πρωτογενούς υλικού, με τομέα ευθύνης του την καταγραφή των ηχογραφήσεων σε δυτική μουσική σημειογραφία (σύνολο: 3000 περίπου μουσικές καταγραφές). Παράλληλα, στο πλαίσιο του Προγράμματος, ανέλαβε την εκπόνηση ειδικής έρευνας για τη λύρα και τη γκάιντα στην Θράκη και την ανατολική Μακεδονία. Από το 1998 ως το 2010 συνεργάστηκε σε μηνιαία βάση ως μουσικοκριτικός στο περιοδικό *Hitech*, καλύπτοντας τη δισκογραφία παραδοσιακής μουσικής καθώς και τη σχετική διεθνή σκηνή, με έμφαση σε ταινίες DVD

εθνογραφικού ενδιαφέροντος. Από το 2002 συνεργάζεται με την Νομαρχία Κυκλάδων στις ετήσιες Παγκυκλαδικές Συναντήσεις Λαϊκών Πνευστών, καθώς και σε ειδικές επιτόπιες εθνομουσικολογικές έρευνες, με σκοπό τη σύσταση ενός αρχείου αφιερωμένου στις μουσικές και τους μουσικούς των Κυκλάδων. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται τα όργανα και η μουσική τους, οι σχέσεις και αλληλεπιδράσεις φωνητικής και οργανικής μουσικής, οι φωνητικές και οργανικές μουσικές των Βαλκανίων, οι μουσικές του Αιγαίου, το εθνογραφικό φιλμ. Είναι έγγαμος και πατέρας ενός παιδιού.

Αναστασία Σιώψη

Η Αναστασία Σιώψη είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου με ειδικότητα «Αισθητική της Μουσικής» και μέλος ΣΕΠ στην «Ιστορία των Τεχνών στην Ευρώπη» στον «Ευρωπαϊκό Πολιτισμό», ΕΑΠ (από το 2004). Επίσης, έχει πτυχίο Αρχιτεκτονικής (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής, Θεσσαλονίκη, 1989). Οι κύριες ερευνητικές δραστηριότητες της περιλαμβάνουν ανακοινώσεις και διαλέξεις σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια, καθώς και δημοσιεύσεις και συνεισφορές σε συλλογικούς τόμους σε διεθνή μουσικολογικά περιοδικά και εκδόσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, κυρίως για τη γερμανική ρομαντική μουσική, ιδιαίτερα τα μουσικά δράματα του Ρίχαρντ Βάγκνερ (η διδακτορική της διατριβή έχει τίτλο *Richard Wagner's «Der Ring des Nibelungen»: The Reforging of the Sword or, Towards a Reconstruction of the People's Consciousness*, Αγγλία 1996), όπως επίσης και για τη νεοελληνική λόγια μουσική, ιδιαίτερα το έργο του Μανώλη Καλομοίρη και ζητήματα αισθητικά και ιδεολογικά της εποχής της Εθνικής Μουσικής Σχολής, τις Ελληνίδες συνθέτριες, καθώς και για τη μουσική σε μορφές αναβίωσης του αρχαίου ελληνικού δράματος στη νεότερη Ελλάδα. Έχει συγγράψει τις μονογραφίες με τίτλους *Τρία Δοκίμια για τον ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ* (Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 4, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαγρηγορίου – Νάκας, 2003) και *Η Μουσική στην Ευρώπη του Δέκατου Ένατου Αιώνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Γιώργος Δαρδανός (Gutenberg), 2005). Στα κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, ενδεικτικά, περιλαμβάνονται (πιο πρόσφατα) τα (1) «Dreaming the myth of 'wholeness': Romantic interpretations of Ancient Greek Music in Greece (c1890–1914)», στο *Textual Intersections: Literature, History and the Arts in Nineteenth Century Europe (Internationale Forschungen zur Allgemeinen und Vergleichenden Literaturwissenschaft series)* (Editions Rodopi: Amsterdam, 2009): 201–214, (2) «Greek women contributing in art music in Greece and abroad», στο *HER ART: Greek Women in the Arts from Antiquity to Modernity*, εκδ. D. Touliatos – Miles (Hamburg: Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011): 67–84 και (3) «Creating Myths of Nation Through Art and its Reception in the Interwar Period (the case of Manolis Kalomiris's opera *The Mother's Ring*)», στο *The Legacy of Richard Wagner, musicological studies "Speculum Musicae"*, (Centro Studi Opera Omnia Luigi Boccherini – Onlus, Brepols Publishers (Turnhout, Belgium), 2012).

Άλκηστις Σουλογιάννη (Καρδίτσα, 1947).

Διδάκτωρ Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και κριτικός βιβλίου. Αυτοτελείς εκδόσεις: Άλκηστις Σουλογιάννη, *Ο Δημιουργικός Λόγος του Γιώργου Χειμωνά. Θεωρία και Εφαρμογή* (Θεσσαλονίκη, εκδ. Παρατηρητής 1997, 328 σελ.), Πέτρου Βλαστού, *Συνώνυμα και Συγγενικά*. Νέα έκδοση συμπληρωμένη από τα κατάλοιπα του συγγραφέα. Κατάταξη, καταγραφή, πρόλογος: Άλκηστις Σουλογιάννη (Αθήνα 1989, 744 σελ.). Επίσης έχει δημοσιεύσει φιλολογικά και κριτικά κείμενα στα περιοδικά *Γράμματα και Τέχνες*, *Διαβάζω*, *Το Δέντρο*, *Εντευκτήριο*, *Η Λέξη*, *Κ* [περιοδικό Κριτικής Λογοτεχνίας και Τεχνών], *Νέα Εστία*, *Παρατηρητής*, *Ποιητική*, *Τα Ποιητικά*, στην ιστοσελίδα www.bookpress.gr, καθώς και στις εφημερίδες *Ελευθεροτυπία* και *Καθημερινή*. Έχει δώσει διαλέξεις σε Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίων Ρώμης, Κατάνιας, Πατέρμου, Μονάχου, Μαδρίτης,

Μόσχας, Αγίας Πετρούπολης, Σόφιας, Ρίγας, Τιφλίδας, Μελβούρνης, Βοστώνης, καθώς και στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Εξάλλου, είναι Διευθύντρια ε. τ. του Υπουργείου Πολιτισμού, στο οποίο υπηρέτησε ως διευθύντρια στις Διευθύνσεις Γραμμάτων, Πολιτιστικής Κίνησης και Διεθνών Σχέσεων, ενώ παράλληλα δίδαξε στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στη Διπλωματική Ακαδημία του Υπουργείου Εξωτερικών.

Ιάκωβος Σταϊνχάουερ

Γεννήθηκε το 1973. Σπούδασε μουσικολογία στο πανεπιστήμιο Johann – Wolfgang – Goethe της Φραγκφούρτης. Αποφοίτησε το 1999 με πτυχίο Magister ξεκινώντας το ίδιο έτος τη διδακτορική του διατριβή. Αναγορεύτηκε διδάκτωρ το 2005. Η διδακτορική του διατριβή με τίτλο «*musikalischer Raum und kompositorischer Gegenstand bei Edgard Varèse*» δημοσιεύτηκε στη σειρά «*Frankfurter Beiträge zur Musikwissenschaft*» από τον οίκο Dr. Hans Schneider το 2008. Από το 2006 συγγράφει τη διατριβή του επί υφηγεσία για την αισθητική της μουσικής κινηματογράφου (από το 2007 με υποτροφία του γερμανικού ιδρύματος FAZIT). Η έρευνά του επικεντρώνεται στην αισθητική της μουσικής, τη μουσική του 20. αιώνα και στη μουσική κινηματογράφου. Διδασκαλία στα Τμήματα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου καθώς και του Johann Wolfgang Goethe–Universität της Φραγκφούρτης. Δημοσιεύσεις για τη μουσική κινηματογράφου και την αισθητική της Μουσικής.

Αθανάσιος Τρικούπης

Σπούδασε στην Αθήνα μουσική (Δίπλωμα Πιάνου με καθηγητή τον Δημήτρη Τουφεξή, Δίπλωμα Σύνθεσης με καθηγητή τον Γιάννη Ιωαννίδη, Δίπλωμα Τσέμπαλου με καθηγητή τον Θωμά Καραχάλιο) και μηχανολογία (απόφοιτος του τμήματος Μηχ/γων – Μηχ/κών του Ε.Μ.Π.). Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Πιάνο στο Conservatoire Européen de Musique de Paris, δίπλα στην Chantal Stigliani και τις σπουδές Σύνθεσης στο Μουσικό Πανεπιστήμιο του Graz, με τους Beat Furrer και George Friedrich Haas (Magister der Künste). Ακολούθως πραγματοποίησε διδακτορικές σπουδές στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με επιβλέπουσα καθηγήτρια την Εύη Νίκα – Σαμψών και αναγορεύτηκε διδάκτορας της Μουσικολογίας – Μουσικοπαιδαγωγικής. Σε καλλιτεχνικό επίπεδο (ως διευθυντής χορωδίας, ορχήστρας και μουσικών συνόλων, ως σολίστ πιάνου, τσέμπαλου και ως συνθέτης) έχει συνεργαστεί με πολλούς καλλιτεχνικούς φορείς, όπως: Ακαδημαϊκές Συμφωνικές Ορχήστρες του Πανεπιστημίου της Αδριανούπολης και του Ε.Μ.Π., με το Πανεπιστήμιο του Bielefeld, το Ελληνικό Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικής, το Ensemble Neuer Musik του Μουσικού Πανεπιστημίου του Graz, το Musikforum και Hörfest της πόλης του Graz, με τον Σύνδεσμο Ελλήνων Ακαδημαϊκών του Βερολίνου, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, τον Οργανισμό του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, την Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, τον Γαλλοελληνικό Σύνδεσμο Αθηνών, το Ινστιτούτο GOETHE, το Αμερικανικό Κολλέγιο, καθώς και με διάφορους Γερμανοελληνικούς Συλλόγους, κ.ά. Έχει διδάξει στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ.

Μάρκος Τσέτσος

(γεν. 1968). Αναπληρωτής Καθηγητής Αισθητικής της Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μέλος της γραμματείας σύνταξης του περιοδικού *Μουσικολογία* και επιστημονικός συνεργάτης του φιλοσοφικού περιοδικού *Αξιολογικά*. Υπήρξε συνεργάτης της εγκυκλοπαίδειας *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, όπου υπογράφει, μεταξύ άλλων, το λήμμα για το Ν. Σκαλκώτα. Είναι συγγραφέας των βιβλίων: *Βούληση και ήχος. Η μεταφυσική της μουσικής στη φιλοσοφία του Σοπενχάουερ* (Αθήνα

2004), *Η μουσική στη νεότερη φιλοσοφία και Εθνικισμός και λαϊκισμός στη νεοελληνική μουσική* (αμφότερα υπό δημοσίευση). Έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα κείμενα σε περιοδικά, συλλογικούς τόμους και τόμους πρακτικών συνεδριών, σε θέματα φιλοσοφικής αισθητικής της μουσικής, γενικής αισθητικής και φιλοσοφίας, προβλημάτων αισθητικής και ιδεολογίας της νεοελληνικής μουσικής, καθώς και τις πρώτες σχολιασμένες ελληνικές μεταφράσεις των κλασικών κειμένων του Hegel (*Η αισθητική της μουσικής*, Αθήνα 2002), του E. Hanslick (*Για το ωραίο στη μουσική*, Αθήνα 2003) και του Schopenhauer. Την περίοδο αυτή η έρευνά του επικεντρώνεται σε ζητήματα αξιολογίας και φιλοσοφικής ανθρωπολογίας της μουσικής. Ως αρχιμουσικός, αριστούχος απόφοιτος του Κρατικού Κονσερβατορίου της Αγίας Πετρούπολης (Ρωσία), έχει συμπράξει με τις κυριότερες ορχήστρες της Αθήνας.

Γιώργος Φιτσιώρης

Είναι διδάκτωρ μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος Master of Arts στη θεωρία της μουσικής από το *Washington University in St. Louis* και έχει Δίπλωμα αρχιτέκτονας – μηχανικού από το Ε.Μ.Π. Είναι Επίκουρος καθηγητής της Θεωρίας της Ευρωπαϊκής Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου και διδάσκει τα μαθήματα «Θεωρία και Πράξη της Τονικής Μουσικής», «Θεωρία και Πράξη της Αναγεννησιακής Μουσικής», «Μέθοδοι Ερμηνείας Μουσικών Έργων», και διευθύνει σεμινάρια θεωρητικής, αναλυτικής και ιστορικής κατεύθυνσης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν Σενκεριανή θεωρία και ανάλυση, Αναγεννησιακή θεωρία της μουσικής όπως επίσης και φαινομενολογικές, σημειολογικές και, κυρίως, αφηγηματικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Είναι μέλος της Επιστημονικής – Συμβουλευτικής επιτροπής και της Γραμματείας Σύνταξης του επιστημονικού περιοδικού *Μουσικολογία*. Το 2004 εκδόθηκε το βιβλίο του *Εισαγωγή στη Θεωρία και Ανάλυση της Τονικής Μουσικής* από τις Εκδόσεις Νεφέλη. Το 2010 κυκλοφόρησε ένα δεύτερο σύγγραμμά του, *Τα Χορικά του Μπαχ, Ενταγμένα σε μία Ευρύτερη Ιστορική Περίοδο Συνθετικών και Θεωρητικών Αναζητήσεων (15ος–18ος αιώνας)*, από τις εκδόσεις Panas Music (ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ – ΝΑΚΑΣ).

Ιωάννης Φούλιας

Ο Ιωάννης Φούλιας είναι Λέκτορας «Συστηματικής Μουσικολογίας. Θεωρίας της Μουσικής (18ου–19ου αιώνας)» στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~foulias>). Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Μαθήματα μουσικής ξεκίνησε το 1989 στο Δημοτικό Ωδείο Καλαμάτας, απ' όπου έλαβε τα πτυχία Αρμονίας (1994), Αντιστιξέως (1996), Φούγκας (1998) και Πιάνου (1998). Το 1994 εισήχθη στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το οποίο απεφοίτησε ως αριστούχος το 1999 και στο οποίο υποστήριξε επιτυχώς την διδακτορική του διατριβή στην μουσικολογία το 2005 (*Αργά μέρη σε μορφές σονάτας στην κλασική περίοδο. Συμβολή στην εξέλιξη των ειδών και των δομικών τύπων μέσα από τα έργα των Haydn, Mozart και Beethoven*). Είναι μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία* καθώς και των αντίστοιχων επιτροπών του περιοδικού *Μουσικολογία*. Έχει επίσης συμμετάσχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale / Retrospective Index to Music Periodicals, 1800–1950), σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια, έχει δημοσιεύσει πρωτότυπα άρθρα και μεταφράσεις σε μουσικολογικά και μουσικά περιοδικά καθώς και σε άλλες επιστημονικές εκδόσεις, και έχει συνεργασθεί επί σειρά ετών με τον Τομέα Εκδόσεων του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών και την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών ως συντάκτης σημειωμάτων σε προγράμματα συναυλιών. Έπειτα από την κυκλοφορία δύο βιβλίων σε δική του μετάφραση στα ελληνικά (Nicholas Cook, *Μουσική: Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε*, Ελληνικά Γράμματα – Το Βήμα, Αθήνα 2007, και Κωνσταντίνος Φλώρος, *Gustav Mahler – Οραματιστής και δυνάστης*).

Προσωπογραφία μιας προσωπικότητας, Νεφέλη, Αθήνα 2010), η πρωτότυπη μελέτη του με τίτλο *Οι δύο σονάτες για πιάνο του Δημήτρη Μητρόπουλου. Από τον ύστερο ρομαντισμό στην Εθνική Σχολή Μουσικής* δημοσιεύθηκε το 2011 από τον εκδοτικό οίκο «Παπαρηγορίου – Νάκας». Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα συγκαταλέγονται τα ακόλουθα πεδία: θεωρία των μουσικών μορφών (από τον 18ο έως τον 21ο αιώνα), εξελικτική θεώρηση ειδών και μορφών της ενόργανης μουσικής στο μαπαρόκ, τον κλασικισμό και τον ρομαντισμό, μορφολογία και μουσική ανάλυση.

Κώστας Χάρδας

Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Αθηναϊκό Ωδείο και συνέχισε τις σπουδές του στην Αγγλία με υποτροφία της Ακαδημίας Αθηνών. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., κάτοχος του τίτλου Master in Performance and Related Studies από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1997), ενώ το 2006 ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Surrey. Τα πεδία έρευνας των ανακοινώσεων και των άρθρων του είναι η ανάλυση και θεωρία της μουσικής, η νεοελληνική μουσική και η μουσική του δέκατου ένατου και του εικοστού αιώνα. Ήταν μέλος της οργανωτικής επιτροπής του Διεθνούς Συνεδρίου «Beyond the Centres: Musical Avant Gardes since 1960» (Θεσσαλονίκη 2010). Επιμελήθηκε την έκθεση «Γιάννης Α. Παπαϊωάννου, ο Συνθέτης, ο Δάσκαλος: Αναζήτηση και Πρωτοπορία» (2004) για το Μουσείο Μπενάκη. Εργάζεται για τις κριτικές εκδόσεις έργων του Παπαϊωάννου για τον εκδοτικό οίκο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΑΚΑΣ. Η μονογραφία του [The music for solo piano of Yannis A. Papaioannou up to 1960 : An analytical, biographical and contextual approach](#) κυκλοφόρησε το 2010 από τον εκδοτικό οίκο Lambert Academic Publishing, ενώ σύντομα θα κυκλοφορήσει και στα ελληνικά. Τον Μάιο του 2008 εκλέχθηκε λέκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. στον τομέα της Συστηματικής Μουσικολογίας με έμφαση στη μουσική θεωρία και ανάλυση. Ως πιανίστας εμφανίστηκε σε ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Αγγλία: Steinway Hall, St Martin in the Fields, κ.α., Τσεχία: Palfy Palace) και είναι μέλος του συνόλου *Piandemonium*. Αυτή την εποχή ολοκληρώνει την ηχογράφιση έργων για σόλο πιάνο και μουσικής δωματίου του Γ. Α. Παπαϊωάννου για την εταιρία Naxos. Έχει συνθέσει μουσική για θεατρικές παραγωγές.

Όλυ Ψυχοπαίδη – Φράγκου

Αφυπηρητήσασα Καθηγήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών στο αντικείμενο «*Μουσικολογία με έμφαση στην Αισθητική & Κοινωνιολογία της μουσικής*». Είναι συνιδρύτρια, μαζί με τον Ίωνα Ζώτο κ.α., (και Διευθύντρια ως σήμερα) του επιστημονικά έγκυρου περιοδικού *Μουσικολογία* (ιδρ. 1985/ www.musicology.gr), το οποίο διοργάνωσε τα δύο πρώτα Διεθνή Συνέδρια Μουσικολογίας στην Αθήνα (με το Ινστιτούτο «Γκαίτε», την Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» και το ΟΜΜΑ) και το οποίο εν τω μεταξύ εκδίδεται υπό την αιγίδα του «Τομέα Ιστορικής & Συστηματικής Μουσικολογίας» του ΤΜΣ Αθηνών. Ιδρυτικό μέλος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρος του (2004-2006). Με την ερευνητική και διοικητική της υπευθυνότητα, και σε συνεργασία ως επί το πλείστον με τον Ίωνα Ζώτο, αναγορεύθηκαν περί τους 15 Διδάκτορες Μουσικολογίας, ορισμένοι εκ των οποίων αποτελούν εν τω μεταξύ βασικά μέλη ΔΕΠ των ΤΜΣ (Μ. Τσέτσος, Γ. Φιτσιώρης, Γ. Φούλιας, Ν. Τσούχλος) ή κατέχουν θέσεις σε αξιόλογους θεσμούς ως ερευνητές και ως καθηγητές μουσικής εκπαίδευσης (Η. Γιαννόπουλος, Μ. Ντούρου, Ο. Βρυζάκη, Έ. Πετροπούλου, Ι. Λαζαρίδου, Β. Πρωτόπαπας, Δ. Παπανικολάου, Δ. Μαντζουράνη κ.α.). Επίτιμους Διδάκτορες αναγόρευσε επίσης τους διεθνούς φήμης καθηγητές μουσικολογίας και ακαδημαϊκούς Κωνσταντίνο Φλώρο και Λούντβιχ Φίνσερ, τους διακεκριμένους συνθέτες, ερευνητές και μουσικούς Μιχάλη Αδάμη, Θόδωρο Αντωνίου και Βύρωνα Φιδετζή, καθώς και τον Ιδρυτή του ΤΜΣ Αθηνών, καθηγητή Νομικής, Πρύτανη και νυν ακαδημαϊκό Μιχάλη Σταθόπουλο. Ωδειακά

μαθήματα μουσικής πήρε από πέντε χρονών στο Ελληνικό Ωδείο Βόλου (βιολί/ Αλέκος Κόντης, πιάνο/Κική Κόντη και Λέλα Αλτιντόπ, θεωρητικά/Μαίρη Μουρτζοπούλου και Μένιος Μουρτζόπουλος) και για ένα διάστημα, παράλληλα προς σπουδές Νομικής, στο Ελληνικό (Κοτσηρίδου) και στο Εθνικό Ωδείο (Κορπής, Κρινιώ Καλομοίρη) Αθηνών με υποτροφία, ενώ μετά συνέχισε, παράλληλα προς τις πανεπιστημιακές σπουδές φιλοσοφίας και μουσικολογίας, θεωρητικά και ανάλυση έργων (Peter Cahh) στο “Dr. Hoch’s Konservatorium” της Φραγκφούρτης. Υπήρξε μαθήτρια του Th. W. Adorno, του Ludwig Finscher κ.α. του Πανεπιστημίου « J.W. von Goethe», όπου εκπόνησε την διδακτορική της διατριβή “*Ueber den Begriff der Reflexion in der traditionellen Musikaesthetik*” (δημοσίευση στις εκδόσεις Heinrichshoven 1979, με τον τίτλο «*Einfuehrung in Probleme der Musikaesthetik*”). Συγγραφέας του βιβλίου «*Η Εθνική Σχολή Μουσικής. Προβλήματα Ιδεολογίας*» και του «*Η αισθητική ερμηνεία του μουσικού έργου*» και πολλών άρθρων σε ελληνικά και διεθνή συλλογικά έργα, μεταξύ των οποίων το άρθρο «*Griechenland*” και τα λήμματα για τους Θ. Αντωνίου, Γ. Απέργης, Ι. Ζώτος, Α. Ευαγγελάτος, Μ. Καλομοίρης, Γ.Γ. Παπαιωάννου κ.α. στην διεθνώς έγκυρη μουσική Εγκυκλοπαίδεια «*Die Musik in Geschichte und Gegenwart*”, της οποίας υπήρξε σύμβουλος για την Ελληνική Μουσική. Υπήρξε επίσης σύμβουλος στην “Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη Λίλιαν Βουδούρη» στην πρώτη φάση της σύστασής της (Διευθ. Κ. Στρούξ). Είναι επίσης ιδρυτικό μέλος της «Ελληνικής Εταιρείας Συγκριτικής Γραμματολογίας & Φιλολογίας», της «Ελληνικής Εταιρείας Μουσικολογίας» και μέλος της «Διεθνούς Εταιρείας G.W.F. Hegel”.